

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

Martina Kavková
Česká filologie

Nové osobnosti české poezie

Marie Šťastná, Marek Šindelka a Jonáš Hájek

New Voices of Czech Poetry

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jana Kolářová, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny prameny a použitou literaturu.

Bakalářská práce má rozsah: 84 073 znaků s mezerami

Martina Kavková

V Holetíně 9. 5. 2010

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské diplomové práce Mgr. Janě Kolářové, Ph.D. za cenné odborné rady, připomínky a inspirativní podněty při konzultacích. A Marii Šťastné za poskytnutí básnické sbírky *Interiéry*, ze které čerpám a pracuji s ní na prostoru bakalářské práce.

1	Úvod.....	5
	Současná česká poezie.....	6
	Přísliby.....	8
	Stručný přehled prací s podobným tématem.....	9
2	MARIE ŠŤASTNÁ.....	11
	Jarním pokrytcům.....	11
	Krajina s Ofélií.....	16
	Krajina.....	17
	Ofélie - Ještě dítě nebo už žena?.....	19
	Symbolika barev.....	21
	Akty.....	22
	Jako zestárlá frigidní Venuše.....	24
	Krajina a prostor.....	24
	Stylizace ženy.....	25
	Barvy.....	26
	Interiéry.....	27
	Dům.....	28
	Mezi prahem a prahem.....	29
	Ze snů.....	32
3	MAREK ŠINDELKA.....	34
	Strychnin a jiné básně.....	34
	Motiv smrti.....	36
	Zakletý samotou.....	37
	Krajina.....	38
	Chyba.....	40
	Kompozice díla.....	41
	Jazyk.....	42
	Typologie postav.....	43
	Prostředí.....	44
	Mezi Strychninem a Chybou.....	45
4	JONÁŠ HÁJEK.....	46
	Suť.....	46
	Básníkem na plný úvazek.....	47
	Děravou kapsou všednosti / nuda bezvládnosti ještě sílí.....	48
	Hudba.....	51
5	V HLAVNÍ ÚLOZE BÁSNÍK A JEHO PRVOTINA.....	53
6	TŘI BÁSNICKÉ HLASY A RECEPCE JEJICH POEZIE.....	55
7	ZÁVĚR.....	59

1 ÚVOD

Struktura bakalářské práce je koncipována tak, aby první polovina studie seznámila čtenáře s vybranými autory a jejich básnickými prvotinami. V analytické části se soustředím zejména na zhodnocení stylu básnického jazyka, použité motivy, postihnutí hlavních rysů autorovy poezie. Na tyto kapitoly jednotlivých básníků navazuje druhá část, kde výsledky a myšlenky z první části poslouží k vzájemnému porovnání. Nabízí se z těchto závěrů vyvodit určité tendence současné mladé poezie, která se snaží promluvit o světě viděném jejíma očima.

Je nezbytně nutné upozornit, že tendence a závěry nemusí být definitivní. Vývoj mladých básníků se jistě předpokládá, neboť „zatím vyžívají, hledají v mnohohlasí literárních ech, jim blízkých předchůdců a vzorů, svůj jedinečný výraz“.¹

Bakalářskou práci o nových osobnostech české poezie uzavírá kapitola, která naznačuje, s jakým kritickým ohlasem byly sbírky básní přijaty. S tím souvisí i otázka, jak je na prahu nového tisíciletí vůbec reflektována poezie. Její místo i směr.

¹ KŘIVÁNEK, V.: *Kolik příležitostí má báseň*. Host, Brno 2007, s. 236.

SOUČASNÁ ČESKÁ POEZIE

V úvodu bakalářské práce stojím před důležitým problémem, jak popsat stav současné poezie, aby nedošlo ke zkreslení a omylům. Nejmladší vlna básníků si žádá určité vymezení. Kontext současné české poezie je rozmanitý, pestrý a těžko se schematizuje.

Soudobá poezie už nezastává ve společnosti silný hlas, kterým (by) promlouvala a oslovovala své čtenáře a posluchače. „Když vyvstane úkol obhlédnout současnou mladou či novou poezii, začnu hlavně tápat. Na mysli vyvstane pár prvotin, několik dalších laureátů Ortenovy ceny, s jejichž volbou se nemusím ztotožnit, ale přesvědčivé protikandidáty nenabídnu. Nikde žádné pojítko výraznějšího společného životního pocitu, žádná poetika zračící ducha doby, vyplývající z jeho důslednějšího průzkumu. A nejen to, dojem z rozdrobenosti z „mladé“ tvorby se navíc promítá do vědomí, že dnešní česká poezie je odsunuta na okraj zájmu, neoplývá zvučnějším vyzněním, o němž si před deseti lety aspoň ti průraznější autoři ještě mohli nechat zdát...“²

Poezie ztratila kouzlo vlivného řečníka, kterému se s radostí a očekáváním naslouchalo a skrze kterého se pronášely důležité soudy. Stáhla se do ústraní. Tyto tendence jsou v české literatuře dávno vyzorované: „Dosud nikdy nebyla česká literatura tak svobodná jako dnes. Ale zůstala už jen sama se sebou (a s hrstkou těch nejvěrnějších čtenářů) v autistické a solipsistické izolaci...“³ a se změnou společenskopolitických poměrů se poezie zprostila všeho, co z ní činilo nástroj politický i agitační. Tím ale neztratila nic z pestrosti výpovědí ani témat, kterých se dotýká.

² ŠTOLBA, J.: *Právo prvotiny: krok za krokem loňskými básnickými debuty*. Host, 24, 2008, s. 12.

³ KRATOCHVIL, J.: *Obnovení chaosu v české literatuře*. Literární noviny, 3, 1992, s. 1.

Současná česká poezie má mnoho podob. S nadsázkou by se dalo říci, že kolik je básníků, tolik je i poezie. Na poezii dnešních dnů se může nahlížet z mnoha úhlů a pohledů, záleží jen na vnímání, jaká měřítko si zvolí.

Důraz může být kladen na věkovou spřízněnost autorů, kdy každá generace má své představitele. U nejstarších žijících básníků se nebojíme použít označení „klasik“ (Z. Rotrekl, F. Listopad, L. Kundera). Ti, kteří vydávají v pořadí už několikátou básnickou sbírku (I. Wernisch, P. Šrut, V. Slíva) se do povědomí čtenářů zapsali a obhájili si své nepostradatelné místo. Básníci nejsou omezeni věkem, proto takto by se dalo pokračovat napříč věkovým spektrem až k těm nejmladším; k prvnímu setkání s poezií, kdy se realizují prvotní básnické pokusy a experimenty.

Mapují poněkud rozmazaný obraz poezie, nicméně uspořádat básníky znamená, že jejich poetiku v ledasčem zjednoduším, něco zakryji. Takto bych mohla selektovat básníky podle lokality, která je silně spjatá s básněmi a snaží se o projekci krajiny do svých děl: např. severočeskí básníci či okruh autorů, který je pod vlivem brněnského *genia loci*. Nebo se lze zaměřit na poetiku básní; zástupci vlny undergroundu jako je I. M. Jirous, nedávno zesnulý E. Bondy; představitelé českého surrealismu tak, jak jsou zařazeni v antologii *Letenka do noci* (např. A. Nádvorníková, J. Švankmajer).

Charakteristická vlastnost současné poezie spočívá v neucelenosti. Není jednotná, básníci píšou vlastní – soukromý manifest.

„Mladá básnická generace je pro mě především nepřehledná, kdybych chtěl být v obraze, nemohl bych číst nic jiného než ty stovky nových knížek poezie. Z toho, co stačím přečíst, těžko dělat objektivní závěry. Jsou sebevědomí a sebestřední jako všichni mladí básníci všech dob, a pro mě jsou zajímaví hlavně tím, že existují, že jich je tolik a že stojí za to hledat si mezi nimi ty „své“, neboť kdekterý samozvaný prognostik před léty předpovídal, že poezie nepřežije rok 2000...“⁴

Mlčí se o poezii a mlčí se i s ní.

V současné době vstává z mrtvých disputace o krizi v literatuře. Snaha a místy provokace Štefana Švece o rozvíření usazeniny v české literatuře se tak

⁴ JAREŠ, M. – KASAL, L.: *Raději hledám naději: rozhovor s Jiřím Žáčkem*. Tvar, 17, 2006, s. 4.

nejspíš nepodařila. Ve svém příspěvku *Krize české literatury* demonstroval na příkladech z české literární historie, že pokud bývala doba nazývána krizí, později byl takový vývoj chápán zcela opačně. „Básníky dneška kromě ghetta kritiků, redaktorů a vybraných akademiků bohemistických kateder nikdo nezná, zahrnuje v to „nikdo“ i středoškolské učitelky češtiny. Žijeme v tak nekulturní době? Nastala postliterární apokalypsa? Přestávají lidé číst?“⁵

Komunikace je jiná, poezie se také změnila, její místo i čtenář poezie.

PŘÍSLIBY

V popředí bakalářské práce stojí mladí básníci, kteří už o sobě dali vědět knižním debutem. Jsou to stopy zatím nepatrné v kontextu současné české literatury, ale právě jako takové by neměly být ignorovány a přehlíženy. Záměrně se vyhýbám pojmu generace, který by v této chvíli nebyl přesný a jasně vymežitelný, neboť generace těch nejmladších autorů, která právě vstupuje do české literatury, není ještě úplně celistvá a definitivní, průběžně se utváří.

Kritériem výběru, mezní hranicí byl stanoven věk třiceti let a další podmínkou se stal knižní debut po roce 2000 (Marie Šťastná vydala první básnickou sbírku *Jarním pokrytcům* už v roce 1999, přesto je ve výběru zařazena.). Samozřejmě, že tyto předpoklady by splnili i další „mladí“ autoři, ale právě proto, že se nepokouším o seznam nebo o výčet na malém prostoru bakalářské práce, omezila jsem se na tři osobnosti, o kterých si myslím, že do jisté míry mohou suplovat zástupné místo představitelů současné mladé poezie.

Tato studie nemá za cíl vytvořit vybrané trojici pozoruhodných básníků pomník, který by doložil jejich způsob a průběh života. Autorům je v současné chvíli kolem třiceti let. Proto se snažím vyhnout pokud možno těm faktografickým údajům, které by mohly zcela rušit a odvádět pozornost od jejich děl a básní.

⁵ ŠVEC, Š. 2008. *Krize české literatury* [online]. A2 [citováno 02. 04. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.tydenika2.cz/archiv/2008/13/krize-ceske-literatury>.

Předkládaná práce uvede a představí tři básnické hlasy jako debutanty na současném českém poli literatury, za které mluví jejich prvotina.

Vybranou skupinu debutantů tvoří žena, Marie Šťastná, a dva muži, Jonáš Hájek a Marek Šindelka. Nabízí se konfrontace ženského a mužského poetického světa, ale i rozdílného nazírání každého z nich. V první řadě usilují o zmapování dosavadních sbírek básníků, kterých zatím – pochopitelně – není mnoho. Příspěvky do diskuze a zároveň opěrnými body mi budou konkrétní recenze a studie uveřejněné v tištěných i internetových periodikách. V metodologii, jak vést analýzu a interpretaci jednotlivých básnických sbírek, se nechám inspirovat a vést teoretickými knihami našich literárněvědných odborníků (viz seznam literatury).

Jelikož všechna zaznamenaná svědectví o tom, že básnické sbírky byly vydány, dokonce i oceněny, připomínají krátké glosy; pouze komentují nebo doporučují, je nasnadě se pokusit o rozvedení poetiky, ale i jejich básnického souputnictví, na které buď sami básníci odkazují, nechávají se jiným básnickým světem inspirovat, nebo se pokusit vysledovat přímo v básni započatý dialog s jiným básníkem. Lze tak vyčíst signály, které mohou upozornit na inspirační zdroj, vliv význačného autora.

STRUČNÝ PŘEHLED PRACÍ S PODOBNÝM TÉMATEM

Zastávám názor, že není možné psát o situaci v poezii, která se vyvíjí a pokračuje, pokud není vymezeno, jaké tendence prostupují z minulosti a jaké jsou současné. Proto je věnována jedna z úvodních kapitol literatuře a studiím, které se zabývají obdobným tématem.

První z nich je disertační práce Karla Pioreckého s názvem *Mladá poezie devadesátých let 20. století*. Literární kritik se v ní řídí teorií lyrického subjektu Miroslava Červenky, přičemž v souladu s názvem práce se zabývá Jaromírem Tylptem, Radkem Fridrichem, Petrem Borkovcem a dalšími básnickými debutanty devadesátých let.

Druhá práce nese záhadnější název *Doba poobrozenská* s podtitulem *Situace mladé básnické generace 90. let*. Autorem je Miroslav Balaščík. Její přínos spočívá v přerozdělení a typizování básnických směrů tehdejší doby.

Oba se vyrovnávají s epochou, která se dá analyzovat z horizontu současnosti. Ohlížejí se a vracejí se zpět o deset let. My však přihlížíme současnému literárnímu dění. V poezii ale od 90. let bezpochyby zůstává jakási linearita. Tím je myšleno, že se poezie stále stává prostředkem apolitickým, z centra dění přechází do ústraní. Mladí básníci se nemusí vyrovnávat s cejchem historie, s těžkým břemenem, které by je tížilo. Životní úděl a vlastní identita se hledají obtížně ve velkém světě přeplněném informacemi.

Další přínosná práce *Právo prvotiny* byla teprve nedávno publikována v časopise Host, autorem je literární kritik a jazzový muzikant Jan Štolba. *Právo prvotiny* je kratší esejistická studie s podtitulem *Krok za krokem loňskými básnickými debuty*; z názvu je již patrné, že co se týče zaměření, shoduje se v několika bodech a autorech s mým předmětem zkoumání.

Na křižovatkách nejmladší ženské poezie v podání Miroslava Chocholatého je další podnětná studie, která je vymezená autorkami narozenými v 70. a 80. letech minulého století. V úvodu práce se autor vyjadřuje k situaci současné české poezie. Jeho myšlení o poezii koresponduje s náhledem, který byl představen v předešlé kapitole.

„I přes řadu impulsů poezie zůstává minoritním žánrem současné literatury, což u veřejnosti může vyvolat dojem, že se toho tolik v současné tvorbě zase neděje či že současná produkce nedosahuje kvalit období předchozích. Důsledkem tohoto stavu je fakt, že dnešní poezie má poměrně úzký okruh recipientů, který se navzdory veškerým subvencím spíše zužuje. A tak nebezpečí zavíjení se do sebe patří k nejvýznamnějším problémům současné české literatury...“⁶

Jako poslední základní stavební kámen nelze nepřipomenout práce Ivy Málkové, která se soustavně věnuje současné poezii. A dále recenzenty současné literatury, zejména Radima Kopáče, Jana Štolbu, Karla Pioreckého, Ondřeje Horáka atd.

⁶ CHOCHOLATÝ, M.: *Na křižovatkách nejmladší české poezie*. Weles, 22, 2005, s. 82 – 83.

2 MARIE ŠŤASTNÁ

„Psát jsem začala ze vzdoru asi tak v šestnácti na střední škole: Tři moje spolužačky totiž psaly poezii a mně to nepřipadalo těžké, řekla jsem si, že když to umí ony, tak já určitě taky. Časem jsem zůstala s tím psáním sama.“⁷

Od této středoškolské epochy uběhlo prozatím jen pár let, ale přesto už se stala Marie Šťastná výraznou osobností české poezie. Na svém kontě má čtvrtou pomyslnou „čárku“ za vydané sbírky. A ve svých třidvaceti letech se stala laureátkou Ceny Jiřího Ortena 2004.⁸

JARNÍM POKRYTCŮM

Jarním pokrytcům
jarním bláznům
nám
kteří jsme na jaře
poprvé uviděli svět.

Jarním pokrytcům⁹

Tak by mohla znít dedikace a motto celé sbírky se stejnojmenným názvem, kdyby to nebyly verše, které básnickou sbírku završují. Roku 1999 vydalo hranické nakladatelství Unarclub tenký sešitek s jednoduchou grafickou úpravou, který je doprovázen ilustracemi samotné básničky. Je řeč o prvotině Marie Šťastné.

Kolekce básní vyšla jako desátý svazek v edici Kamufloň. Jarním pokrytcům je dostupná i v internetové podobě, a to právě na stránkách už zmíněného nakladatelství.¹⁰

⁷ PLESKA, G.: *Představujeme Marii Šťastnou, vítězku Ceny Jiřího Ortena 2004*. Tvar, 18, 2004, s. 16.

⁸ Cenu Jiřího Ortena uděluje Mladá fronta spolu s Hlavním městem Praha mladým básníkům a prozaikům, kteří ještě nepřekročili věk třiceti let a jejich dílo už je knižně vydáno (nebo alespoň publikováno časopisecky). Ačkoliv se každoročně spekuluje o vybraném autorovi a úrovni jeho díla, ceně nelze upřít vážnost a renomé, které právě mladým autorům výrazně pomáhá v publicitě.

⁹ ŠŤASTNÁ, M.: *Jarním pokrytcům*. Unarclub, Hranice 1999, s. 36.

Knížka vypadá spíše jako dárek, malé splnění snu, než jako opravdová knižní sbírka poezie. Slabiny, které usvědčují svazek z toho, že jde o prvotinu, knihu „na zkušenou“ a pro radost. Pevné desky by dokreslily dojem, že v ruce držíme něco skutečně hodnotného; něco, co je závažné. Ale není dobré zůstat jen u letmého pohledu a povrchního soudu.

To, co chybí vizuální stránce tohoto díla, nahrazují a celkem osobitě vyrovnávají básně autorky. Tedy, pokud si všimneme, že první básnické pokusy jsou datovány z let 1997 a poslední básně o dva roky později.

Proč je sbírka *Jarním pokrytcům* zařazena mezi sledované, excerpované básnické knihy Marie Šťastné? Už proto, že sbírka existuje. Může se na ni nahlížet jako na juvenilie Marie Šťastné, jako na první pokus, který mohl být míněn vážně – neváženě. Jan Němec v hostovské rubrice *Telegraficky* vypočítal pouze dvě nadcházející sbírky, a to *Krajinu s Ofélií* a *Akty*, kterým se ve své stati věnoval. Zatímco L. Bělunková v komentáři v *Literárních novinách Jak to dopadlo s Ortenovou cenou* kriticky přistupuje jak ke *Krajině s Ofélií*, tak i ke sbírce *Jarním pokrytcům*.

Nutno podotknout, že literární kritika se ke sbírce *Jarním pokrytcům* nevyslovila ve chvíli, kdy vyšla v Unarclubu. Nevzala ji na vědomí, což se změnilo, až když účtovali s následující sbírkou *Krajina s Ofélií*, za kterou dostala Marie Šťastná Cenu Jiřího Ortena.

Vstupní báseň *Mrtvý zázrak* dobře charakterizuje styl sbírky *Jarním pokrytcům*. U básně je připsáno přesné datum 4. 6. 1997; mrtvý zázrak jakožto oxymorónské spojení evokuje myšlenky na něco právě narozeného, co se jeví jako (mrtvý) zázrak – tady je ale právě paralela života a smrti. Šťastná ve svých básních málokdy přímo pojmenovává. Spíše se jí daří naznačovat, jemně kroužit kolem ohniska tématu. Básně, které vznikly pod vlivem nenadálé situace, jsou věrohodnější a silnější (Socha, Brzy). Na větším prostoru Šťastná jakoby utíkala od započaté myšlenky, nestačí sekundovat malým a úderným básním. Pokud báseň udrží svůj započatý tvar i na konci, zdá se to být malým vítězstvím.

¹⁰ ŠŤASTNÁ, M. 1999. *Jarním pokrytcům* [online]. Unarclub [citováno 30. 04. 2010]. Dostupné z WWW: <http://historie.hranet.cz/nuc/index.html>.

V úvodu jsem zmínila slovo hra ve vztahu k básním Marie Šťastné. Vnímám hru v tomto počínání, ať už trochu podmíněným věkem autorky, nebo proto, že Jarním pokrytcům není sbírkou tematicky ucelenou. Jednotlivé básně spolu příliš nekomunikují, nerozkrývají „příběh“, který by byl určen „jarním pokrytcům.“

Básně ve sbírce jsou řazeny nejspíše chronologicky podle data vzniku. Na začátku sbírky potkáváme rukopis šestnáctileté pisatelky a na obalu knihy se s námi loučí báseň už osmnáctileté básnířky. Dva roky na „sebrání“ básní je dlouhá doba. Přesto jsou to básně celkem vyvážené, výrazově obdobné.

Marie Šťastná se v první etapě nepokouší o nezvyklá spojení; zastavení se nad básní má na svědomí spíše celý obsah, který konfrontuje spoustou protikladů:

Socha z bílého mramoru co stojí v parku (...)

Štíhlá

Hladká ze všech stran až k obličejí

Zraněná socha

Přes tvář se jí táhne široká

otevřená rána (...)

Teď se něco mihlo v puklině u rtů (...)

A v něžném těle mladé dívky se skrývá

hnízdo ještěrek

Socha¹¹

Krása se sváří s ošklivostí a nehybnost sochy je pouze relativní, neboť hnízdo ještěrek tuto staticčnost narušuje. Socha se tak pohybuje a majestátnost sochy je snížena ještěrkami, které v ní sídlí. Přesto nečekaný dojem nevytváří slova sama o sobě, ale jejich uspořádání, jejich nečekaný sled plný kontrastů.

Lexikum není přehnaně poetické. Básně působí jako zápisník mladé dívky, která se dívá kolem sebe a reflektuje okolní svět. Všimá si odlišného světa šílených a labilních, kteří se dotýkají pravdy, aniž by o tom věděli.

Lehce zkoumavým pohledem přejela nebe

- Spadne - oznámila s úsměvem

¹¹ ŠŤASTNÁ, M.: Jarním pokrytcům. Unarclub, Hranice 1999, s. 8.

a přehopsala na protější chodník
Už ji tady znali
Říkala to každý den
Každý den něco spadlo

Hláška¹²

Básně, které jsou dedikovány, jeví se jako slabší místa juvenilií básnířky. Choulí se do klubička takové malé *skoro nic*¹³ (Bezchybnost), osobním tónem kóduje sdělení, které neoslovuje obsahem a těžko jej zachrání tvar básně.

Z formálního hlediska se básně mohou členit na rýmované a psané volným veršem. U volného verše oceňuji snahu být originální a sdělnou, zatímco u rýmových schémat se někdy zdá, že jde jen o básně pro rýmy samotné, které beztoho kvalitou příliš neoplývají.

To všechno pro noční můru
malou černovlásku
která bez jediného hlásku
vyznala mu svou nehynoucí lásku
A svět visí jen na provázku
Poeta dal svůj život v sázku

Spánek¹⁴

Jako pozitivum prvotiny Marie Šťastné lze hodnotit to, že se v básních nesnaží postihnout veškeré univerzum. Ve svých básních se nevyrovnává s obecnými tématy, jako je láska, víra, přátelství a jejich popisem zbaveným originální poetiky. Básnický svět Jarních pokrytců je vystavěn úměrně věku autorky, ale zároveň je autentický a svébytný. Sbíрка je prosta moralizování, kostrbaté stylizace v dospělého mudrce, který dokáže svět a svůj život nahlížet s nadhledem a skrze své zkušenosti. Naopak. Marie Šťastná promítá do svých básní dětskost, naivitu, vtip, který souvisí s onou prostotou a logikou ještě téměř dětskou.

Polooficiální debut¹⁵ sbírky poezie Jarním pokrytcům nabízí mnoho podnětů pro kritiku. Náповědou může být věk autorky; v šestnácti je málokdo

¹² ŠŤASTNÁ, M.: *Jarním pokrytcům*. Unarclub, Hranice 1999, s. 11.

¹³ tamtéž, s. 25.

¹⁴ ŠŤASTNÁ, M.: *Jarním pokrytcům*. Unarclub, Hranice 1999, s. 18.

¹⁵ KOPÁČ, R.: *Taková vášnivá potřeba*. In: Šťastná, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 67.

vyspělý na to, aby psal ucelené, kódované básně, které vypovídají o světě v nás. Proto se této kritiky zdržuji.

Hledání motivů, postupné shromažďování jazykových jevů zdá se neadekvátní už proto, co bylo zmíněno výše. V této sbírce není třeba detektivně pátrat po jevech, které autorka nejspíše použila a napsala ze samé radosti tvoření. Společná linie, která by se nesla přes všechny básně, měla by nejednotný charakter a byla by jasně nadnesená. Přesto má sbírka Jarním pokrytcům opodstatnění a své místo, které jí nelze upřít. Myslím si, že už zde můžeme nalézt náznaky rukopisu Marie Šťastné.

Mladý básník se často vymezuje proti poetice staré, proti konvencím, které mu pochopitelně připadají archaické a dávno přežilé. Básnířka Jarních pokrytců nerevoltuje, spíše si staví svůj svět pro sebe, ve kterém není důvod být rozervaným. V básnické sbírce je ještě zřetelná křehkost kulis a nesmělost vůči básnickému slovu; tyto pochybnosti jsou v následující sbírce už překonány.

KRAJINA S OFÉLIÍ

Za druhou básnickou sbírku obdržela Marie Šťastná Cenu Jiřího Ortena, a především se jí dostalo velké pozornosti z řad čtenářské obce. Cena Jiřího Ortena z roku 2004 katapultovala básnířku mezi další představitele mladé současné poezie. Nebyla to cesta strmá, o čemž nás přesvědčilo poměrně dlouhé působení v soutěži Ortenova Kutná Hora¹⁶, odkud si odnášela čestné uznání od poroty střídavě s 2. – 3. cenou. V roce 2003 ale jako první v soutěži Ortenova Kutná Hora získala 1. místo. A právě tady už začíná zrod sbírky *Krajiny s Ofélií*. V edici První knížky vydala Knižnice Ortenovy Kutné Hory 3. Svazek se zřejmým názvem – *Krajina s Ofélií*. Odtud už vedl malý krok, kterým bylo nominování Marie Šťastné na Cenu Jiřího Ortena. Spolu se svou sbírkou vyhrála –.

Poetika Marie Šťastné není omezena na jeden motiv, jak často píší recenzenti v souvislosti s touto knihou. Ano, erotický rozměr je čitelný snad z většiny básní, ale právě proto by neměly být opomenuty další z nich, jako jsou patrné aluze k sochařství, biblické motivy nebo motiv plynutí času, které velmi úzce souvisí s erotikou (proces stárnutí, vyvíjení se, dospívání). Kniha obsahuje úctyhodných devadesát sedm básní psaných převážně volným veršem; zajímavá je kompozice vstupní a závěrečné básně, které dohromady *vypráví* příběh Ofélie. Nutno podotknout, že se jedná o modifikovaný příběh Ofélie, s kterou se čtenář uvnitř sbírky neseťkává – anebo ano, pokud přistoupí na to, že Ofélie je všude, kde se objevuje ženský pohled nebo vnímání ženy.

V básních absentuje interpunkce; spíše se jedná o záznamy lidí, kteří se vymykají obyčejným chodcům z davu (viz básně *Lolita*, *Biblické krásy*, *Dívěnka z předměstí*, *Rubensovy grácie*, *Dnešní Ofélie ...*). Krása je

¹⁶ Festival Ortenovy Kutné Hory zaštiťuje literární soutěž pro mladé talentované básníky, kteří nepřekročili hranici 22 let (rok úmrtí Jiřího Ortena).

zachycována jako nestálá a nejednotná, uchvacující všechny okolo mladostí dívek, právě jejich věkem.

Kapky jsou názvy čtyř básní, které se odlišují od sebe pouze arabskými číslicemi (nejsou zaznamenány postupně – Kapka IX., dále Kapka XVII. – jako by byly vytrženy z většího celku); podle Marie Šťastné jde o „básně s problémovým názvem“¹⁷. Tato kolekce má jednotící charakter lyrického mluvčího, který promlouvá v první osobě na sklonku rána v neidentifikovatelném prostoru, který obývá lyrický mluvčí (já) a mluví ke svému protějšku (ty). Jsou to básně intimní, kódované, které vytváří určitý pocit bezmoci z nedopovězenosti.

V posledních dvou sbírkách se skloňují především slova jako je smyslnost a smyslovost ve vztahu k básním Marie Šťastné. Jiří J. K. Nebeský podotkl, že v rámci básnické sbírky *Krajina s Ofélií* jde především o smysly hmatové a čichové. V básních je zřetelná snaha o kontakt lyrického subjektu s okolím, které se proměňuje.

V dlaních kovové mříže
V zubech stisk
Jazykem ochutnávám
cestičky rzi v ohybu
trne mi v čelistech
a mráz po zádech
z té sladkosti

Na mříži¹⁸

Krajina

Krajina, která se zrcadlí ve sbírce mladé básnířky, je více než kulisami, kde se odehrává drama. Sama krajina vyvolává napětí a slovo, které by ji snad dostatečně charakterizovalo je vlnobití. Konfrontování krajiny s člověkem; něco, co může člověka přerůst a naopak. Vlnobití dále jako symbol erotických odkazů a smyslnosti.

¹⁷ RUŠAR, D.: *Rozhovor s Marií Šťastnou*. Texty, 36, 2004-2005, s. 13.

¹⁸ Šťastná Marie: *Krajina s Ofélií*. Knihovna Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003, s. 34.

Krajina se v rámci sbírky proměňuje, tak jako se střídá roční období a náznaky něžnosti a agrese. Můžeme tak říci, že krajina kopíruje člověka; jeho emoce, nálady v zacykleném běhu života.

až lišky se svázanýma nohama
nebudou mít srst pokrytou
jinovatkou
a ztuhlé čumáky

Milovat budu ne divoce
ne krotce
dlouhou střední láskou
utopenou v mléce

Pozdě ráno skoro k polednímu
ve stálosti vstávání ve dvou

Až se naučím odpovídat

Zase až v létě¹⁹

Krajina tu paralelně tvoří tichého společníka pro pravidelný běh života. Léto se střídá s podzimem, tak jako „rytmus života a umírání / ve lžích pravdách / pravdách lžích / dýchání / tep / soulože“²⁰. Střídá se tu ale i dynamičnost krajiny – jednou dokáže být současná a přítomná, podruhé však nacházíme krajinu, na které se projevil zub času nebo zcela chybí nějaká zmínka o ní.

Krajina je souputníkem, jde ruku v ruce s Ofélií (název sbírky), ale ty změny, které jsou zásadní a výrazné se přeci jen odehrávají u Ofélie. Krajina pouze přizvukuje, jemně stínuje a dokresluje tyto barvitě převraty. Petra Čecháková v tomto kontextu píše o „otevřené krajině“, která je lemována stromy. A právě ve stromech nachází podobu s lidmi. Tato otevřená krajina připomíná periferie, odlehlé pustiny, které mohou být konfrontovány s nitrem. Prostor není explicitně popsán, ale může být spojen s intimitou, která je jedním ze znaků poezie Marie Šťastné. Paralela člověka a přírody, konkrétně vnímání stromu jako člověka můžeme označit za jakési vtělení – mluvčí básně se snaží popsat všechny momenty růstu (Zarůstání) nebo únavy

¹⁹ Šťastná Marie: *Krajina s Ofélií*. Knihnice Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003, s. 12.

²⁰ Tamtéž, s. 10.

prostřednictvím básně (Jarní únava). I podle názvů básní je zjevné, že strom má mnoho společného s člověkem, tak jak se na člověku projevuje vývoj, tak i v „otevřené přírodě“, která je zastoupena právě stromy, může být správně identifikována, v jakém stadiu vývoje se právě nachází.

Ofélie - Ještě dítě nebo už žena?²¹

Ofélie je nomen omen sama o sobě; v básnické sbírce se objevuje hned ve vstupní básni, kde opět otevírá shakespearovskou tragédii o utopené a šílené Ofélii. Dnešní Ofélie (viz název básně) však změnila romantické panorama za koupelnovou vanu; Ofélie dnešní doby si s sebou nese tragický osud, který však dobře zná a trochu se mu vysmívá, ironizuje tak danou situaci. Až agresivním způsobem vyčnívá strohost, ale i vlastní názor lyrického subjektu. Nelze tedy říci, že Ofélie současnosti je labilní postava, která pod tíhou lásky spáchá sebevraždu.

Namísto postele

Jen uslintaná deka

A místo kvítků

Špína do dlaně

Široko daleko

Není žádná řeka

Utop mě tedy ve vaně

Dnešní Ofélie²²

Ofélie se nabízí jako zvláštní motivický znak sbírky, ale spíše bych tento příběh rozšířila na obecnější rovinu. Básnická sbírka *Krajina s Ofélií* je sondou do duše ženy.²³

Básně napříč celou sbírkou jsou prodchnuty tímto rozparem, neboť lyrický subjekt cítí a ví – „jak to bolí růst“²⁴ – ale nedá se s určitostí říct, kdy je takový proces zastaven, kdy se z dívky stane žena a z ženy stařena. Některé

²¹ ŠŤASTNÁ, M.: *Krajina s Ofélií*. Knihnice Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003, s. 37.

²² tamtéž, s. 5.

²³ Chci se vyhnout pojmu „ženský styl“, který není jasně vymezený. Básně jsou věrohodné právě proto, že zpracovávají témata, která jsou autorce blízká.

²⁴ ŠŤASTNÁ, M.: *Krajina s Ofélií*. Knihnice Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003, s. 13.

z básní zdůrazňují aspekt času, který plyne bez přestání, proto se v básních až pateticky volá po jeho zastavení. S touto metamorfózou se úzce pojí nové vnímání světa a především uvědomování si sexuality a vzniká vztah ke druhému člověku. Básně Marie Šťastné jsou ve druhé sbírce ještě v náznacích, zatímco v Aktech bude tělesnost více exponovaná.

Lyrický mluvčí často oslovuje lidi kolem sebe – muže, ženy – dokáže je vnímat v jejich životních etudách: „Milá slečno s očima bez očí / nedržte se vyskočte a řvěte...“²⁵ Tyto apostrofy dokládají způsob, jakým autorka reflektuje svět; nejde pouze o popis nebo o zápis intimního prožívání, protože se v básních objevují i účastné komentáře okolního světa, kterému nechybí ironický náhled. Mezi vstupní a závěrečnou básní, které můžeme vnímat jako začátek a konec, se odehrává každodenní život. Znovu zdůrazňuji, že jde o propojení člověka a přírody, kde se koloběh jakoby odráží, zrcadlí. Autorka básní kladla důraz na reflexi erotiky, vystupňování a vyhrocení erotičnosti odkazuje k všednosti. Lyrický subjekt se ve většině básní objevuje v první osobě a aktivně promlouvá ke svému posluchači. „Jestli mě chceš / hmátni po mně levou rukou / tou slabší // Tvrdím měkce zůstaň stát / ráda tě vidím...“²⁶

Básně se neuzamykají do jednoho sdělení, častokrát je pro ně charakteristický zvrát v pointě. V básních M. Šťastné nelze s určitostí identifikovat, zda jde o lyrický subjekt v podobě ženy či muže. Lyrický subjekt se totiž ve většině básní obrací na muže, ale není výjimkou ani odkazování k ženě z pohledu ženy, ale i muže.

Potajmu měníš tvar
Když jsem ti barvila vlasy
Už jsi byla v pátém měsíci
Na nahých prsou
Kapky mahagonu
Zákeřná i v mateřství
Odvážně voníš
Teď po mléku
Potajmu²⁷

²⁵ ŠŤASTNÁ, M.: *Krajina s Ofélií*. Knižnice Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003, s. 28.

²⁶ tamtéž, s. 24.

²⁷ tamtéž, s. 50.

Symbolika barev

V básních se objevují explicitně i implicitně vyjádřené barvy, jejich spektrum je ale částečně omezené na barvu hlíny, krve, granátových jablek, rzi, kapky mahagonu atd. Tento výčet se dá použít i v rámci čichových vjemů. Jde o barvy a odstíny vycházející z přírody, které nacházíme v průběhu střídání ročních období všude kolem nás.

Básně jsou tematicky různorodé. Stavba básnické sbírky má pevnou kompozici pouze na začátku a na konci sbírky, uvnitř se nacházejí verše, které mohou být charakterizovány jako básně, jež zaznamenávají všední život, peripetie, krásné a slunečné dny, stejně tak jako odvrácenou stranu žití. Samostatnou kapitolu tvoří básně, které jsou inspirované výtvarným dílem (socha, malba). Takové básně již v názvu odkazují na svůj inspirační zdroj; Marie Šťastná v nich poukazuje na jednotlivá výtvarná díla, ke kterým má blízko (snad i proto, že studuje kulturní dějiny v Ostravě).

Krajina s Ofélií obsahuje básně, ve kterých je zřetelný vliv výtvarného díla na podobu básně; taková báseň může být označena za výpověď recipienta nebo snad jako „zapsaný obraz“, ve kterém se však promítá vnímání, atmosféra či přijetí díla mluvčím básně.

Básně ve sbírce *Krajina s Ofélií* jsou zejména milostnou lyrikou, která vyjadřuje pocity lyrického subjektu a zároveň zachycuje atmosféru. Jestliže lyrické verše charakterizuje opakování, zpěvnost, u těchto básní se neustále vše proměňuje – nejen roční doby mění podobu přírody, ale tento koloběh se odráží i v chování aktérů básní. Může to být chápáno jako zaříkávání, jistota, stereotyp, který se věrně odráží v rytmu mileneckých etud. Pouze ojediněle je užito anafory, která opět evokuje něco zaběhlého, stálého.

AKTY

„Sbírka se sice jmenuje *Akty*, ale nejedná se o nahotu tělesnou. Mluvím o ženách, které jsou odhaleny jiným způsobem. A to ještě ne veřejně, ale soukromě, každodenně...“²⁸

Slova samotné autorky otevírají další kapitolu zabývající se v už pořadí třetí sbírkou. Jsou zde zastoupeny básně poučené, po tematické stránce poměrně stabilní, ale také autentické a impulsivní. Těžko se nedat v takovou chvíli strhnout genderovými pohnutkami a označit poezii nejen *Aktů* za ženský styl. Žena mluví o ženách velmi žensky, rozumí se tím ženský styl?

„Vidíme však, jak jsou básně hned zkraje pojednávány jako výpověď; co text, to jedno malé soustředění, pár zákmitů mezi konkrétními vjemy a obecnějším tvarem chvíle, sevřených do sporého bodu básně...“²⁹

Básnická sbírka *Akty* nabízí několik možných interpretací jednotlivých básní. Lyrický subjekt není ve všech básních jednotný, naopak se proměňuje a můžeme jen stěží hádat, zda jde o mluvčího ženského nebo mužského pohlaví.

V básních je patrné, jak výchozí bod nebo dojem je vypořádaný a přesně pojmenován ze skutečnosti - a je uvěřitelný; v básni však dostává ještě další rozměr a to poukázání na všednodennost, kdy dostává obecnější platnost bez ukotvení v konkrétním čase a bez konkrétních „hrdinů“.

Ať už se domnívám, že jde jen o básnické obrazy bez doložení skutečnosti nebo o vskutku osobní prožitky, stále zůstává přesvědčivý dojem z plastických a úsporných obrazů:

Neslyšet kov o kov
třískání domovních dveří
šum poloprázdného kostela
zvuky
odepínání koženého pásku s kovovým koncem
lehké ťukání o knoflík

²⁸ KOPÁČ, R.: *Slovo osud nemám ráda*. Právo, 183, 2006, s. 15.

²⁹ ŠTOLBA, J.: *Právo prvotiny*. Host. 3, 2008, s. 16.

mohu být otočená zády
a vím k čemu se chystáš³⁰

Na výsledném dojmu silné exprese se podílejí i jazykové prostředky. V každém verši lze najít slova, která umocňují zvukový efekt (ťukání, šum, odepínání...). Mluvčí básně popisuje jakousi jistotu, všednost a známý okamžik (a vím k čemu se chystáš), kterou podtrhují substantivizovaná slovesa – což působí, jako by děj byl zbaven pohybu a dynamiky. Z opakované zkušenosti se stává jistota, kde není třeba uvádět adresáta.

Schopnost šťastné vytvořit na malém plátně básně velký obraz se tak jenom potvrzuje.

Atmosféra sbírky je laděna, jako by před chvílí lyrický subjekt – žena prožívala zápas. Souboj s mužem, ženou a také sama se sebou, když se dívá kolem sebe:

Jsou ženy
které v herbářích
nasliněnými prsty
hledají laskavec
aby jim bylo dobře

Nebo bývaly takové

Co se mění
když ne prsy břicho a klín?
Co se mění
když ne podlaha domu
do kterého zašlapávají
vodu dní?

Jsou ženy
které od hlavy k patě
obrostly mateřídouškou
tím silným bolehlavem

³⁰ ŠŤASTNÁ, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 21.

Smyslovost a smyslnost je charakteristický rys sbírky, který už ne jeden recenzent vyzdvihl. Šťastná nevytváří *Akty* příběh, spíše *proces*, který je nevyhnutelný pro každého z nás. Akty dívek oblečených, které jdou po ulici, akt svého zobrazení v zrcadle, akt vztahu. Akt jako záznam, nejenom obraz a obrys obnažených těl.

Jako zestárlá frigidní Venuše

Ve většině básní je zřetelný odkaz na erotiku a způsob jejího způsob prožívání. V popředí se tyčí tělo se všemi záhyby a nedokonalostmi; tělo, které je záznamem skutečnosti (už dlouho / jsi mě nekousl do ramene) a tělo jako pozorovaný objekt (Dívky sfingy chodí pomalu / a nikdy se neohlížejí // Nejkrásnější jsou na nich místa / mezi prstenem a náramkem...).

Jak interpretovat erotiku a nahotu v rámci Aktů? Těžko se nám podaří všechny symboly odhalit, záměrem bude alespoň postihnout ty nejvýraznější a nejnosenější.

Centrem básní se stává bezpochyby žena. Žena mnoha tváří.

Krajina a prostor

Nejvýraznějším motivem sbírky je tělo – všechny rituály a metamorfózy s ním spojené; právě skrze tělesnost se dají vytušit souboje: „Mohu být otočena zády / a vím k čemu se chystáš“³² Krajina ve sbírce je naprosto eliminována. Ve dvou básních jsou použity roční doby, ale pouze jako příměr:

Tvoje tělo je vlhký příděl zimy
pojíš se s ročními dobami
jako ředidlo s barvou
nikdy jsem tě neviděla

³¹ Šťastná, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 12.

³² Šťastná, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 21.

umírat v létě
a jen na jaře mi lámeš nohy

Ta doba teď přišla

***33

V předešlé sbírce se mluvilo o periférii, zákoutích a zapomenutých místech, která jsou skrze básně objevována. V *Aktech* je větší důraz na známá, všední místa. Lokality lze rozdělit na dvě skupiny. Do první patří všechna místa, která můžeme označit za soukromá – taková, která jsou ohraničena domem, bytem nebo lyrickým subjektem, který v těchto prostorách prožívá každodenní zápasy a události (koupelna, ložnice, kuchyně, prostory uvnitř bytu...) Básně, které se odehrávají na soukromých místech, mají nádech intimity a leckdy i erotiky. Do druhé skupiny patří místa veřejná (ulice, město, kavárny); v těchto básních je zesíleno pozorovatelství. Tyto texty jsou zase naopak zbaveny intimního rázu; jsou to obrazy z ulic, často mají impresionistické zabarvení.

Stylizace ženy

Akty Marie Šťastné vypravují příběhy žen, ve kterých se nenachází lyrický subjekt v singuláru, ale ve zvýrazněném plurálu. Básně tak vyznívají jako obecně platné. Verše nabývají jakési hodnoty, že nejde pouze o okamžik jednotlivce, ale s přicházejícím věkem se tyto verše vztahují na určitý okruh lidí.

Autorka se v básních nebojí pojmenovat následky stáří, které souvisí nejen s fyzickými změnami, ale i změnami psychickými. Stáří si s sebou nese těžké břímě zkušeností spolu s životem už naučenou trpělivostí. V *Aktech* je stáří projektováno jako úděl, který ženy přijímají v průběhu života, aniž by o tom věděly. Stárnutí se nelze naučit, pouze ho nechat působit na sebe v rámci plynutí času. Takové básně v sobě mají vyzorovanou pravdu, která se v lidském životě neustále opakuje.

Oba úryvky z básní spolu souvisí motivem stáří, laskavosti a také harmonizující tichostí, zatímco mládí se vyznačuje svěžestí, horkostí a křikem.

³³ tamtéž, s. 40.

Jsou ženy
které v herbářích
nasliněnými prsty
hledají laskavec³⁴

Některé staré ženy
už se nestydí při svlékání
dokonce si ani nevzpomenou
jak se svlékaly kdysi
s jakou chutí pro koho³⁵

Poslední ukáзка z básně *Akty* komunikuje s básní označenou ***, kde se v první sloce objevuje postava zestárlé frigidní Venuše; tato postava souvisí se ztrátou ženství, mládí. Naopak ale druhá strofa je v protikladu k první, protože: „V koupelně mi prohmatává tělo / - sáhni si na tuhle jizvu / a tenhle záhyb / a tuhle bouli / zdravá jsi / zdravá / plodná jako zvíře“.³⁶ Tato polarita života je u básní M. Šťastné neustále přítomna, promítá se i do pojetí erotiky.

Analýzou motivu stáří ženy se upozorňuje na další motiv, který se stářím souvisí - tok času, pomíjivost světa. *Akty* se jeví být s trochou nadsázky jako záznam života se vším, co k němu patří.

Úvodní báseň poukazuje na mladost dívky, která už v sobě pro svůj věk nemá dost pokory, je okouzlena svým rozkvětem. Druhá báseň sbírky tuto domněnku nejen potvrzuje, ale i rozšiřuje: „Znám ji dlouho / a najednou je mokrá / parou mého dechu³⁷. Jde o zaujetí sebou samou, pozorování vlastního odrazu v zrcadle jako někoho cizího, jako někoho, kdo by měl být podroben hloubkové analýze.

Barvy

Akty navazují na sbírku *Krajina s Ofélií*, proto se tu nachází opět barvy země, přírody, ale krom toho se zde objevují i agresivnější barvy, např. červená jako barva vášně, erotiky.

³⁴ Šťastná, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 12.

³⁵ tamtéž, s. 61.

³⁶ tamtéž, s. 11.

³⁷ Šťastná, M.: *Akty*. Protis, Praha 2006, s. 10.

INTERIÉRY

Brněnské nakladatelství Host ve svých edičních plánech na rok 2010 uveřejnilo seznam knih, které budou v průběhu roku vydány. Je mezi nimi i nová sbírka poezie Marie Šťastné. *Interiéry*, jak zní název sbírky, mají ohlášený termín vydání v květnu. Básnická sbírka vznikala tři roky.

Interiéry dělají pomyslnou tečku za tvorbou M. Šťastné, které byl věnován podstatný prostor bakalářské práce. Básně jsou opět napsány volným veršem, ale zásadní rozdíl oproti předchozím sbírkám spočívá v tom, že v Interiérech nejsou k nalezení „pozorovatelské básně“. Tyto básně popisovaly především exteriér, básnický subjekt byl v pozadí a naopak lidé z ulice se stávali zajímavým terčem, pozorovatelským cílem básní.

Tento postřeh souvisí s celou básnickou sbírkou, jak už napovídá samotný název sbírky. Nejde pouze o interiéry, kam se básně situují, nebo vnitřní prostor obecně, který si lyrický subjekt ohraničí. *Interiéry* vypovídají i o stavu duše, o vnitřním prostoru básnického subjektu, který s blízkými spojuje „rodný dům a jeho prostory, obyvatelé a atmosféra“³⁸, jak je napsáno v anotaci k vydávané knize.

Marie Šťastná si napříč čtyřmi sbírkami udržela rozpoznatelný rukopis, který je markantní v křehkosti výrazu básní, v jejich prchlivosti a impresi. Pokud lze mezi sebou podrobit čtyři sbírky a jejich poetiku komparaci, pak je vysledovatelná tendence k ucelenějšímu tvaru sbírky. Poetika Interiérů se zdá být kompaktní; básně jako by se navzájem dopovídaly a dále rozvíjely.

Sbírka je členěna na tři oddíly: Dům, Mezi prahem a prahem a Ze snů.

³⁸ Ediční plán na rok 2010, Reichel, T. (ed.). Host, Brno 2010, s. 42.

Dům

První část básnické sbírky nazvaná Dům líčí „příběh“ z pohledu ženy, která obývá prostor domu spolu s matkou, jejíž tón tu zní nejsilněji. Matka svými radami ovlivňuje život lyrického subjektu básně, snaží se v touze po bezpečí oddálit setkání s mužem, který symbolizuje možné nástrahy.³⁹

Nechod' ven
Dlaní ohmatává opěradla židlí
Vyhlednu z okna a vím
že ulicí právě projde muž
ke kterému pocítím velkou něhu

Nechod' ven
Žádá a přisedá si blíž
Prsty a paty rozpukané
jeden i druhý konec těla⁴⁰

V básni jsou znatelné reminiscence na Erbenovu Kytici. Tak jako ve Vodníkovi žádá matka po dceři, aby toho večera nechodila ven pro zlý sen, tak i v básni Mariie Šťastné prosí matka dceru, aby zůstala doma. Báseň působí jako prolog k něčemu závažnějšímu, co bude možná odhaleno v dalších básních. Matka ve Vodníkovi se snaží dceru zaklínat slovy:

Ach nechod', nechod' na jezero,
zůstaň dnes doma, moje dcero!
Já měla zlý té noci sen:
nechod', dceruško, k vodě ven.⁴¹

Opakování slov v obou případech působí naléhavě a prosebně. Ve druhé strofě M. Šťastné si básnický subjekt všimá vzezření matky, ve kterém jsou vepsány zkušenosti, prohry i výhry v životě.

³⁹ Číslování stran z básnické sbírky *Interiérů* podléhá řazení a číslování z rukopisu, z kterého čerpám a cituji.

⁴⁰ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 2.

⁴¹ ERBEN, K., J.: *Kytice*. Mladá fronta, Praha 2009, s. 38.

V této první části se nachází i titulní báseň *Interiéry*, do které se promítá vztah matky a dcery. Matka je vykreslena jako tichá osoba, která žije nadějí, že se stane babičkou. Matka působí mentorsky, snaží se radit vlastnímu dítěti a tak ho uchránit před nebezpečím: „Musíš být doma / jinak tě muž podvede / A když si vezmeš černocho / budeš mít pruhované děti“⁴²

První část, která je pojmenována *Dům*, spíše než prostory domu mapuje vztah dcery k matce. Básně si všímají stáří matky a jejího denního koloběhu. Každá činnost a věc, kterou udělá, je podmíněná další věcí. Začarovaný kruh.

Během hovoru
Starý pes několikrát obejde kuchyni
Ráno neudrží moč
Musíš vytřít než sem pustíš děti
Sesbírat ořechy než pojeděš autem
Vyndat maso z lednice než půjdeš spát
Pes vydechne

Sklízíš ze stolu a jsi velmi tichá⁴³

Minulost prostupuje básněmi; v básních se vrací ve vzpomínkách na mrtvého, ale také zpátky do dětství, které se básnickému subjektu připomíná ve snech. Čas v básních je relativní. O matce: „Teď vím / že nemyslela na nic / co by přesáhlo večer / nebo příští hodinu“.⁴⁴

Mezi prahem a prahem

Mezi prahem a prahem

Chodím z místnosti do místnosti
a přenáším peřiny tak dlouho
až na nich usnu
v místě nikoho

⁴² ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 8.

⁴³ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 6.

⁴⁴ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 8.

mezi prahem a prahem⁴⁵

Tak zní jednoznačně nejzávažnější verše z druhé části *Interiérů*, které blíže popisují prostor. Prostor, který je obyvateli domu přehlížen, jako by neexistoval, ale ve chvíli vyhnanství nabývá na významu. Motiv, který se v tomto oddíle opakuje, je především ticho a motiv nového života.

Hlava vykostěná pláčem
Ruce v klíně
jako dvě malé ryby
nebo suché listy

Tři dny nabírám dech⁴⁶

Báseň odkazuje na biblické motivy, kterým byla věnována kapitola i u předešlých sbírek. Zde M. Šťastná odkazuje na život Krista, který byl po ukřižování sejmut z kříže a je oplakáván Marií. I další básně, které bezprostředně navazují na báseň *Pieta*, obsahují náboženské motivy. U dalších básní jsou však jejich náboženské tóny aktualizovány, formulovány tak, aby výzva k bohu byla soukromá a osobně adresována pouze jemu.

Bude-li toho příliš
položí prst na ústa
a zmlkne
Na rány jitrocel
a hodně pít při horečce
řekne přes rameno
Odežene stehlíka od dítěte
Zůstane prázdné místo
útěšně a teplé
Čas nakrmit a uspat⁴⁷

⁴⁵ tamtéž, s. 23.

⁴⁶ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 25.

⁴⁷ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 30.

V několika úryvcích probleskuje zrod nového života. Zatím jako součást člověka: „Už to nevdá // A pak se ve mně pohne hladký kámen / prudce udeří a dlouho klesá / na místo kde bývá dítě“⁴⁸. Mluvčí básní se svěřuje se současnými pocity, které má na svědomí přírůstek nové bytosti; jako by dítě v básnické sbírce *Interiéry* bylo rozšířením metaforických vazeb; dítě je devět měsíců součástí matky, která zaznamenává veškerý jeho důrazný pohyb. Žijí spolu nezanedbatelný čas v jednom těle. Obývají společný vnitřní svět.

Prostředí a prostor je vymezen slovem *interiér*, tj. vnitřní prostor, pro název básnické sbírky je však použit plurál *Interiéry*, které nepostihují pouze vnitřní prostor domu, ale rozšiřují se i na prostor lesa, a také zužují v případě lidského těla a jeho citového rozpoložení. V básních jsou zmíněna geografická místa – toponyma: Krnov a Žalov. Konkrétní místa nejsou vyhledávaným turistickým cílem.

Chtěla ses narodit v Krnově
a proto tam teď jezdíš na výlety
Co je zajímavé na malých městech
co je zajímavější na jednom malém městě
víc než na druhém
Co je zajímavé na tobě⁴⁹

Malé město v podhůří se zrcadlí v duši básnického subjektu, který je nakloněn malému městu i přesto, že nedokáže určit zřetelné argumenty, proč právě Krnov. Krnovský *genius loci* v básni není básnickým subjektem vysvětlený, avšak cítíme jeho sílu a opodstatněnost. Jako v případě druhého toponyma Žalov. Levý Hradec, který leží na území Žalova, je prvním křesťanským kostelem v Čechách.⁵⁰ Domnívám se, že tato skutečnost, která je čitelná z historie města Roztok, má pouze dílčí vliv na tvar básně. Vysvětlit a dokázat si představit Žalov jako reálné místo je pro čtenáře obtížný úkol,

⁴⁸ tamtéž, s. 27.

⁴⁹ tamtéž, s. 5.

⁵⁰ DVOŘÁK, M. 2006. *Levý Hradec - kolébka křesťanství a českého státu* [online]. Levý Hradec [citováno 04. 04. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.levyhradec.cz/>.

třebaže v Žalově se může skutečně ocitnout „na skále nad řekou, z jedné strany střežené márnici, z druhé roklí starého potoka“⁵¹. I bez znalosti tohoto místa však báseň působí. Vyznívá komorně; přiznání konkrétního místa, ke kterému básnický subjekt své konání připodobňuje, je jako svědectví, že je s konkrétním místem spjatý. Na Žalov může být proto nahlíženo také jako na interiér, který básnický subjekt dobře zná a pojí ho k němu osobní vztah.

Ze snů

Poslední oddíl básnické sbírky M. Šťastné *Ze snů* vypráví pouze fragmenty snů, které jsou vytrženy okolním světem.

Ve skutečnosti
jsem ani nepřivřela oči

Moje stopy v dlaždicích
zůstaly jako vypálené

Ve skutečnosti
jsem se rozplakala
ale trvalo to jen pár vteřin
Co ze mě vypadlo
zůstalo ve stopách
k radosti holubů⁵²

Sny se konfrontují se skutečností, která je vlezlá a neodbytná. Báseň podává svědectví o únavě z každodenního ruchu, který (snad) navazuje na motiv dítěte z předešlé části *Mezi prahem a prahem*.

Z doby kdy jsem chodila potichu
že ani psi neštěkali
zůstal vlas zapletený v šátku

Slýchala jsem jen šustění vlny o prsty
a kovová pouzdra na klubka

⁵¹ PURŠL, L.: *Levý Hradec: Básníci a jejich místa*. Listy, 2, 2009, s. 59.

⁵² ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 36.

narážejíc do jehlic

Teď slyším všechno

A když z únavy natáhnu nohy před sebe

vidím oko na punčoše

okopané boty

a dodatečně se stydím⁵³

Poslední sbírka M. Šťastné *Interiéry* dle textů, které mi byly zaslány, se oprostila od erotických náznaků, pozorovatelských momentek a je spíše reflexí básnického subjektu, jehož život je nově obohacen o zkušenost mateřství.

⁵³ ŠŤASTNÁ, M.: *Interiéry*. Host, Brno 2010, s. 35.

3 MAREK ŠINDELKA

Marek Šindelka (1984) je dalším zástupcem současné české poezie. Jeho básnický debut *Strychnin a jiné básně* vyšel roku 2005 v nakladatelství Paseka Ladislava Horáčka. Tentýž rok za svoji prvotinu získal Cenu Jiřího Ortena. O tři roky později vyšla M. Šindelkovi opět debutová kniha – tentokrát prozaická, a znovu autor svým literárním počinem pozitivně oslovil současnou literárně-kritickou obec. Oproti Marii Šťastné se stala básnická sbírka *Strychnin a jiné básně* prvním publikovaným materiálem M. Šindelky; mladý básník neměl doposud žádné zkušenosti s literárními soutěžemi ani s publikačním prostorem jednotlivých literárních periodik, které jsou určeny pro debutující básníky.

STRYCHNIN A JINÉ BÁSNĚ

je ve mně strychnin
vpíjí se mezi pruhy svalů
klouže po drahách v těle
je hořký jako tabák
probouzí celý svět⁵⁴

Básnická sbírka je dedikována mladšímu bratru Vojtěchovi. A ačkoliv je tato informace v rámci interpretace klíčová, tak jako ostatní události v životě Marka Šindelky, pokusím se tato fakta nevkładat do interpretací Šindelkovy poezie. Po literárním poučení Umberta Eca: „Jsem si moc dobře vědom toho, jak kouzelné a vzrušující je nahlížet do soukromých životů skutečných lidí... (...) Možnost, že Mona Lisa je bisexuální, je zajímavým estetickým tématem, zatímco sexuální

⁵⁴ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl 2005, s. 40.

sklony Leonarda da Vinci jsou – pokud jde o mé „čtení“ tohoto obrazu – pouhými klepy.“⁵⁵ Nechceme zaplétat básnickovy životní etapy do jeho poezie, potažmo našeho čtení. Domnívám se, že ponurost sbírky je čitelná ze samotných veršů. Ale není důvod nevěřit, že poezie je aktem osobním; pohnutky a důvody k tvorbě poezie jsou niterné a soukromé; životopis básníků proto může ledacos napovědět, avšak cílem této kapitoly není najít odrazy všech životních událostí autora v básních jako důkaz.

Návod ke čtení naznačuje samotný název sbírky. Strychnin je jméno pro prudký jed z rostliny kulčiby dávivé. Strychnin je zároveň v malém množství léčivý⁵⁶, ostatně tato polarita Strychninu je také všudypřítomná v poezii M. Šindelky – život a/nebo smrt, černá a bílá.

Básnická sbírka *Strychnin a jiné básně* přináší exkurzi do temného básnického světa. Tento poněkud ponurý profil sbírky je podpořen strohým a civilním jazykem bez ornamentálních metafor. Výraz básní je soustředěn do jednoho bodu – dětství. Dětství tu však není synonymem pro období beze strachu, pro bezelstné pobývání na světě a objevování okolního prostoru. Ba naopak. Z básní vyvěrá tísnivost, strach a tajemství, jako by to byly charakteristické rysy každé básně. Potkávají se tu tři životy, rodinná křížovatka matky a synů.

Litanický ráz sbírky podporují nejen užité motivy, ale i rozsah většiny básní. Právě u delších básní je využíváno řetězení obrazů, postupné rozšiřování souvislostí. Ladění básnické sbírky *Strychnin a jiné básně* evokuje naturalistické představy. Šindelkova básnická prvotina obsahuje básně psané volným veršem. Interpunkce je využívána nejednotně a nesystematicky.

Strychnin a jiné básně je i přes název uceleným souborem básní, který mapuje obtížnou dobu života, jež byla negativně poznamenána od samého vstupu do života, od dětství básnického subjektu.

Básně zjednodušeně balancují mezi dobrem a zlem; ve vstupní básni Posed je lyrický subjekt básně v lese, mezi jehož hlavní atributy patří temnota, ponurost a vlhkost. Lyrický subjekt se stylizuje do osoby, která sedí na posedu

⁵⁵ ECO, U.: *Šest procházek literárními lesy*. Votobia, Olomouc 1997, s. 20.

⁵⁶ VOLFOVÁ, A. – PATOČKA, J. 2003. *Strychnin – historie a současnost* [online]. Vojenské zdravotnické listy. [17. 03. 2010]. Dostupný z WWW: http://www.pmfhk.cz/VZL/VZL%203_2003/Vz13_7.pdf.

- sama - a s nadhledem daným výškou, kde se právě nachází, shrnuje dosavadní život slovy, „je sám / v celém tomhle životě / ve kterém se jen vyvažuje bolest“⁵⁷.

Šindelkova poezie vyvolává naturalistické scenerie, upozaděna není ani složka „příběhu“. Milan Exner obsah prvotiny M. Šindelky označuje za „narativní lyriku“. Narativní lyrika dobře charakterizuje poezii sbírky *Strychnin*, která se pohybuje na rozmezí imaginativní lyriky, častokrát však ohraničena nebo roztržena zlomky příběhu. Napříč celou sbírkou se objevují stopy hořkého jedu, jehož dávky nalezneme v prostředí, událostech a také v představách, snech lyrického subjektu.

Motiv smrti

„kovové semínko smrti (...) / a on visí ve vzduchu“⁵⁸

Smrt poetice M. Šindelky hraje důležitou roli. Jako by se každým okamžikem schylovalo k smrti a „anděl smrti“ byl tak přítomný ve většině básní, alespoň jako pozorovatel, který číhá na svou oběť. Kandidáti smrti se zblízka dívají smrti do očí, potýkají se s ní – především lyrický subjekt z básně *Strychnin*, která uzavírá sbírku. Opět se tu setkáváme s modelem řazení básní, kdy titulní báseň knihu završuje. Báseň, která je páteří sbírky svým umístěním naznačuje, že k tomu nejpodstatnějšímu vede nelehká cesta.

Smrt v básních M. Šindelky se vyskytuje naprosto kdekoli – v nemocnici („v domě mrtvých“), v lese, na dálnici.

Pomíjivost života, kdy v jeden zlomový okamžik někdo umírá, a zároveň se v ten moment zrodí další jedinec, nastiňují verše: „prosinec / narodil jsem se / žiju a dýchám / na loukách hnijou květiny“⁵⁹. Lyrický subjekt v básních především v představách a ve snech nahlíží na události ve své rodině: „že

⁵⁷ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl 2005, s. 7.

⁵⁸ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl 2005, s. 9 – 10.

⁵⁹ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 25.

máma v nemocnici umře / a brácha nikdy neztratí svůj návyk“⁶⁰. To stačí na hořký příběh naplněný strychninem.

Vanutí smrti je v rámci básnické sbírky *Strychnin a jiné básně* silným motivem, který básněmi prostupuje a sjednocuje je: „ – koně se lekli / když k nim zavanula smrt“⁶¹ a na jiném místě: „se choulí teplá srst / horká myška / cítí smrt vysoko nad sebou“⁶². Smrt je přítomna v každé situaci, vyčkává na svou příležitost. V básních M. Šindelky je smrt dravá a neúprosná.

maminka nabourala na dálnici
anděl smrti
se vlnil na boku auta
pohyboval se rychle
sto čtyřicet kilometrů v hodině
obtékal karosérii
měl drápy jako holub
těmi se dostal dovnitř
když se auto dotklo svodidel⁶³

Zakletý samotou

O básnické sbírce bylo už zmíněno výše, že obsahuje jak lyrickou složku, která se nejvíce projevuje v pocitech úzkosti, tísně a nebezpečí, tak i epickou část, kterou můžeme „číst“ jako příběh neúplné rodiny, která se rozpadá: „je mezi námi šňůra krve naší matky / slábne a bledne / ředíme ji oba“⁶⁴ Příběh začíná, a zároveň opět končí, v pohledu do krajiny dětství: „byl tady bunkr z betonu / vonělo v něm železo / uvnitř byla zima, rezavé dráty a kamení / já a brácha“⁶⁵ Sbíрка je tedy rámcována retrospektivním pohledem do dětství –: „tenkrát byly

⁶⁰ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 17.

⁶¹ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 7.

⁶² ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 15.

⁶³ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 16.

⁶⁴ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 38.

⁶⁵ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 34.

dny lehké“⁶⁶, ale uvnitř sbírky se rozechvívají pocity samoty lyrického subjektu, který se vzdaluje od rodiny a rodina od něho.

Mluvčí a pozorovatel příběhem prochází stále sám, polyká hořký jed života. V básních se nenachází žádný spásný únik, jsou to pouze jakési dokumenty zachycující události a uložené vzpomínky. *Strychnin* a jiné básně je ucelenou sbírkou, kde se objevují tři odlišné životy lidí propojené příbuzenskými vztahy. Lyrický subjekt básní se proplétá životem, měním se prostředím a snaží se najít také sám sebe: „zůstal jsem sám / ve svém těle“⁶⁷ Radim Kopáč tuto tezi shrnuje slovy: „Šindelkovy lehce melancholické průzkumy tajemství, která uvízla mezi člověkem a krajinou, člověkem a zvířetem, člověkem a nocí nebo člověkem a tichem, se dějí v průsečíku doznívajících dětských fantazií.“⁶⁸

Krajina

Krajina má ve sbírce *Strychnin* nezastupitelné místo; krajina je nositelem harmonizujících referencí především z dětství. Přírodní motivy zůstaly jako kulisy pozitivních vzpomínek na dětství. Popis území, které bylo opuštěné a zanedbané, symbolizuje pro lyrický subjekt pevný bod, návrat do dětství: „to bylo naše dětství / naše opuštěné území / zapomenuté na zelených stránkách starých vojenských map“⁶⁹. Příroda tu do jisté míry zastává místo vzpomínek, ale i pustinu, kde se člověk snaží poznat sám sebe.

Jedná se o otevřenou krajinu, do které se promítá tíha osobních prožitků básnického subjektu. Kraj představený v debutu M. Šindelky kopíruje linii bezútěšného příběhu; ani příroda nenabízí přístřeší jistoty.

Příroda je nejednou charakterizována temně, zbídačeně. „Území nikoho“, kterým se prochází v rámci básnické sbírky, jako by neexistovalo pro

⁶⁶ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 34.

⁶⁷ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka Litomyšl, 2005, s. 20.

⁶⁸ KOPÁČ, R.: *Třikrát poezie: Koten, Kučera, Šindelka*. *Psí víno*, 35, 2005, s. 43.

⁶⁹ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl 2005, s. 34.

ostatní. Krajina je pro básnický subjekt prostorem k fantazii – veškeré činy spojené s fantazií básnického subjektu se odehrávají v přírodě. Taková příroda je českým poměrům neznámá; opakovaně se objevuje moře. Ostatně voda jako jeden z živlů vládne básním M. Šindelky. V básních je položen důraz na vodu jakéhokoliv skupenství; příroda se v průběhu básní proměňuje a s tím i voda, která jednotlivá roční období doprovází: „rytmus vody / nad hlavou / prosakuje“⁷⁰; „svoje mrtvé pohřbíváme za řekou / vodu nedokážou překročit“⁷¹. V následujících básních se objevuje vodní živel, který se podle ročního období projevuje tu s větší či menší intenzitou; voda je nosným elementem v kontaktu s půdou.

představoval jsem si
až sníh ztěžkne a odteče
výplach zimy
deště vždycky smutné
když po poledni neskončí
hlínu potom
z které je cítit
první napuchlé zrní⁷²

Tento citovaný fragment naznačuje, že vedle smrti existuje i zrod, kterého si básnický subjekt všímá v kontextu přírody. Ale zároveň na jiném místě k tomuto dodává: „jed je už v semínkách / zlo je uvnitř“⁷³. O Strychninu bylo již zmíněno, že se získává z rostliny kulčiby dávivé; jedem je strychnin od začátku, zlo je obsaženo už ve zrodu rostliny.

Ještě jednou se vrátím k básnické prvotině M. Šindelky, a to v souvislosti s jeho druhou vydanou knihou. Ačkoli jedna kniha nabízí básnický svět a druhá je řazena mezi prozaické knihy, mají kromě autora společné motivy a (básnický) rukopis. Těmto společným rysům bude věnována samostatná kapitola po bližším seznámení se s *Chybou*.

⁷⁰ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl, 2005, s. 7.

⁷¹ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl, 2005, s. 12.

⁷² ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl, 2005, s. 19.

⁷³ ŠINDELKA, M.: *Strychnin a jiné básně*. Paseka, Litomyšl, 2005, s. 40.

CHYBA

Za první básnickou knihou o dva roky později vydává Marek Šindelka prozaickou knihu s názvem *Chyba* v nakladatelství Pistorius & Olšanská. Důvody a argumenty, kvůli nimž jsem se rozhodla zařadit do této práce prozaický debut nadějného básníka, trefně a jasně formuloval Vladimír Křivánek v knize *Kolik příležitostí má báseň*. Vladimír Křivánek naznačil, že cesta debutujícího autora není předem čitelná. Chuť experimentovat a vyzkoušet si i jiné formy poezie nebo přejít (definitivně) k próze by neměla být vnímána jako zrazení samotné poezie. U prozaické prvotiny Marka Šindelky snad ani čtenáři nezapochybují - vždyť *Chyba* stále postává na pomezí linii mezi výpovědí prozaickou a básnickou. Proto se domnívám se, že status básníka Marek Šindelka nejenže neztrácí, ale dokonce dále potvrzuje či posiluje.

I jeho prozaická kniha je dedikována lidem „se vzpomínkou na cestu k Baltu v létě 2002“.⁷⁴

Geneze prozaického díla byla poměrně nejasná až do samotné finální podoby příběhu: „Po vydání básnické prvotiny autor v rozhovoru pro LN řekl: „Pomalou dopisují cyklus básní, který se bude jmenovat Chyba. Původně to měla být próza, ale nějak se to zvirtlo. Je to takový poměrně temný příběh ze zaplaveného města.“ Nakonec se to patrně zvirtlo ještě jednou, protože z toho ve finále próza opravdu je.“⁷⁵

Onu chybu z názvu titulu knížky poznáváme ve chvíli, kdy se dovídáme o smrti hlavní postavy Kryštofa Warjaka. *Chyba* jako logické vyústění za špatný odhad událostí v životě, které už nelze změnit, není možné se z ní vykoupit. Zde cítíme nevysvětlené napětí u okolností smrti, které jsou jako v detektivním příběhu pomalu a s četnými odbočkami odkrývány. Příběh černého květu a chyby, jejíž důsledky jsou fatální a definitivní, si zahrává s mnoha žánry a polohami.

⁷⁴ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 5.

⁷⁵ HORÁK, O.: *Zasad' si tu květinu do těla*. Lidové noviny, 267, 2008, s. 3.

V úvodu jsem se snažila naznačit, že Šindelkova Chyba není diametrálně cizí poezii. Lyričnost v próze, způsob podání nejen Warjakova světa je blízké básni. Poetičnost prohlubuje i mystičnost příběhu, která otevírá další linii příběhu - vyprávění z minulosti, které je opředeno dosud nedořešenými záhadami.

Kryštof Warjak je postavou připomínající smutného pěšího v předem prohraném boji, který po nevydařeném pobytu na vysoké škole si stále uchovává lásku k živým organismům. Na prvních stránkách je vyslovena asi nejdůležitější zpráva: Kryštof Warjak je mrtev. V Kryštofovi poznáváme hlavního hrdinu, který nezemřel jen tak - pro nic za nic - jeho smrt musí být čímsi motivovaná - vždyť on je postava provázející celý příběh.

Nakonec propadne kouzlu masožravých květin, peněz a adrenalinu, kterého se mu hojně dostává, když rostliny získává tajně a ilegálně po celém světě. Zlomovým bodem v životě Kryštofa Warjaka se stává opětovné setkání s kamarádem z dětství a především s jeho dětskou láskou. Kniha osciluje mezi těmito zlomovými body, které působí ve vyprávění trochu násilně.

Kompozice díla

Kniha je rozdělena do tří kapitol, první dvě nesou jména postav: Kryštof, Andrej a třetí oddíl se jmenuje Květina: „Myslel na květinu. Na jednu jedinou květinu, malou rostlinku, kterou ve své mysli pojmenovával právě jen „květina“ a která se stala jeho životem a on se stal životem jejím.“⁷⁶ V prvním oddíle se dovídáme retrospektivním pohledem o Kryštofově smrti. Vypravěč sleduje postavy příběhu, jejichž těžištěm je smrt Kryštofa Warjaka. V příběhu o mytické květině se střetávají fantaskní prvky, detektivky, thrilleru, pasáže, které můžeme označit za lyrizovanou prózu a záznamy snů komponované do básní. S tímto úzce souvisí i čtení příběhu, kdy závisí především na čtenáři, jaký žánr upřednostní před ostatními.

Podivný kontext smrti je přiblížen v deníkovém záznamu hlavního vyšetřovatele Antonína Broma. Postupně se odkrývá Kryštofův život, studijní

⁷⁶ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 18.

nezdary, ale především jeho životní náklonnost k rostlinné říši. Florou je doslova fascinován. Už od dětství se pohybuje mezi strachem z květin a láskou k nim. Strach byl zapříčiněn pohledem na bolševníky: „přízraky, které se jen jako rostliny maskují“.⁷⁷

V první větě se oznamuje smrt hlavního hrdiny, zatímco poslední věta příběhu končí zprávou o novém životě.⁷⁸ Symbolicky končí Kryštofův život tam, kde začal: „Kryštofův život začínal (tak, jak jej sám vnímal) u první nejstarší vzpomínky, kterou si byl schopen vybavit. (...) Vjeli do lesa. Do podivného lesa. (...) Bolševník. To slovo už nikdy Kryštof nedostal z hlavy.“⁷⁹

Jazyk

V *Chybě* jsou vyprávěny příběhy několika postav, které se proplétají a navzájem ovlivňují. Vypravěč obměňuje perspektivu postav, které střídavě sleduje. Samotný příběh je vyprávěn retrospektivně od konce, kterým je smrt hlavního hrdiny. V příběhu jsou zakomponovány básně – záznamy snů, deníkový záznam vyšetřovatele a vzpomínky. Tyto dílčí odbočky od příběhu ho ještě více mytizují a lyrizují.

Jazyk závisí především na promluvě, na světě, který přibližuje, to znamená, že záznam vyšetřovatele je strohý, jsou v něm zápisy připomínající policejní protokol. Zatímco básně jsou bohaté fantazií, metaforami. A příběh o černé květině působí fantaskně, a to nejen kvůli obsahu i forma tu taktéž hraje důležitou roli. Jazyk tu není pouze funkčním prostředkem vyprávění, ale také nástrojem popisujícím autentický svět podivína Kryštofa.

⁷⁷ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 9.

⁷⁸ srov. první a poslední věty příběhu: „Kryštofův život skončil na stejném místě, na kterém kdysi začal.“ – „A V tu chvíli v ní jejich čtyřměsíční dítě poprvé otevřelo oči a sáhlo na teplou stěnu břicha.“

⁷⁹ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 8-9.

Typologie postav

Kryštof se i přes studijní nezdary nevzdává své vášně pro rostliny, přijme výpomoc u pana Živného, který se stará i o vzácné druhy rostlin. Tato zkušenost ještě více prohloubí jeho zájem, jenže při vyšetřování smrti vychází najevo, že Kryštof je pašerák. Postava Kryštofa v příběhu balancuje na hranici dobra a zla, pohrává si se zákonem, když přijímá zakázky a shání rostliny, které na světě pomalu vyhynuly, pro bohatou klientelu. V příběhu se pohyb na časové ose neustále mění, nejzajímavější jsou vzpomínky, které otevírají nový pohled na hlavního hrdinu. Vzpomínky na dětství. Kryštof působí jako vyvrhel společnosti, na okraji veškerého dění. Jeho svět je pouze plný rostlin. Kryštof představuje typ osamělého podivína, který vsadí vše na riskantní podnik s vidinou lepší budoucnosti. Tu vidí s dávnou přítelkyní Ninou, která však žije s Andrejem. „Dům, který koupil, aby v něm s Ninou žili, bude přesně takový, jak ho viděl poprvé. Veliká zarostlá zahrada se třemi starými ořechy. Několik jabloní, švestek a hrušní. Kamenná venkovská chalupa sloužící jako nádrž na chlad, který se v letních měsících nabírá do konví a zalévají se jím záhony. (...) Tady budou šťastní.“⁸⁰

Andrej je jedním z hybatelů Kryštofova osudu. Od dětství byl jeho nejlepším kamarádem, byl podobně jako Kryštof – outsiderem. Jako by Andreje modeloval les, ve kterém pracoval jako dělník, zůstával hrubý a neotesaný. Velmi výrazně promlouvá do Kryštofova života v mládí; konkrétně v příhodě s puškou: „Kryštof natáhl ruku,, ale Andrej mu pušku nepodal. „Radši ne. Seš ještě malej, neumíš s tím.“ To Kryštofa bolestně zasáhlo. Odvrátil se a zalapal po dechu, aby zahnal pláč. Cítil se zrazený. Táhl ho sem jen proto, aby se nad ním povýšil, aby mu dokázal, že je dospělý. Že už není děčko jako on.“⁸¹ Tímto zlomovým střetem zanechal šrámy na Kryštofově duši. A podílel se i na jeho smrti. Kruh života a smrti se uzavřel.

Andrej není zajímavý pouze tím, že stojí nad životem Kryštofa, ale i jeho vlastní život je poznamenán katastrofami. Spolu s Kryštofem představují

⁸⁰ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 76.

⁸¹ ŠINDELKA, M.: *Chyba*. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 22.

tragické charaktery příběhu. Závěrem Andrej nevědomky naplňuje neuskutečněný sen Kryštofa: opouští dosavadní život a začíná s Ninou nový. V Gdaňsku.

Nina v příběhu obsadila zdánlivě vedlejší roli, ale její působení na hlavního hrdinu je fatální. Kryštofovy pocity zamilovanosti z mládí propukly znovu o pár let později. V dětství Nina způsobila rozkol mezi Andrejem a Kryštofem, kteří o ni bojovali, avšak Nina dala přednost Andrejovi. Tato rána se otevírá při opětovném setkání. Nina představuje pro Kryštofa osudovou ženu, kvůli které je schopen se vzdát své minulosti a začít nový život.

Když si poprvé Nina vybrala Andreje, pro Kryštofa to byla rána. V dospělosti se opět snaží Kryštof dostat do blízkosti Niny. Tato chyba způsobuje řetězec dalších chyb, které na sebe působí dominovým efektem.

Prostředí

Hlavní postava střídá lokality a podle toho se liší i její vztah k těmto místům. Vesnice se stala Kryštofovým útočištěm v dětství: „Pod slovem prázdniny si vždycky představil tohle. Krajinu. Prázdná pole, louky a les. Něco přesně opačného, než je město.“⁸²

Kryštof Warjak i v příběhu rozlišoval mezi Prahou, která pro něj byla spíše bludištěm a vesnicí, kde trávil prázdniny u prarodičů, a ostatním světem, který navštěvoval kvůli květinám.

Na vesnici měl kamarády, Andreje a Ninu, a také společné místo úkrytu. Zapomenutý bunkr. „Jeho dětství se odehrávalo ve dvou světech. Bylo rozpraženo mezi lesním pachem nekonečně pusté krajiny nedaleko polských hranic a propastmi dvorů smíchovských činžáků.“⁸³

Na začátku života, který Kryštof vnímá skrze prvotní vzpomínku, pozoroval krajinu kolem železničních kolejí na cestě Praha-Wrocław. Toto místo bylo potaženo parazitním bolševníkem, který nejen výškou nahání hrůzu.

⁸² ŠINDELKA, M.: Chyba. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 20.

⁸³ ŠINDELKA, M.: Chyba. Pistorius & Olšanská, Příbram 2008, s. 28.

Místo, kde vlak vždy přibrzdí. I toto prostředí, kde krom bolševníka není jiných živých organismů, pozná Kryštof ještě jednou na sklonku své smrti.

Prostor je v Chybě otevřený, snad to souvisí s fascinací rostlinami. Málokdy je postava zastižena v interiéru, v domě. Spíš je dům, který vyvolává pocity domova a bezpečí, snem, cílem, ke kterému Kryštof ve své naivitě vzhlíží jako ke spásnému bodu v životě.

Mezi Strychninem a Chybou

mezi prvotinou básnickou a prozaickou

Tato kapitola chce nastínit styčné body dvou rozdílných knih, básnické a prozaické které se přesto v motivech tu a tam setkávají. Chybu můžeme označit nepochybně za text, kde se motivy opakují a rozšiřují, neboť Chyba byla v časovém horizontu ta, která následovala po básnickém debutu. Za druhé je prostorově rozsáhlejší. Tyto logické úvahy nás tedy odkazují k básním, kde je poprvé řeč o motivu vody, květiny v těle. I báseň poprvé obsahuje motiv embrya, který je v Chybě dále rozvinut jako motiv bezpečí či počátku.

Obě knihy mají společné tísnivé téma, které je podpořeno temnými, opuštěnými lokalitami.

4 JONÁŠ HÁJEK

Posledním autorem, kterému je věnován prostor bakalářské práce, je Jonáš Hájek. Mladý básník se narodil roku 1984 v Praze. Jeho básnická prvotina nazvaná *Suť* byla vydána v roce 2007 v nakladatelství Agite/Fra. Vydání knihy doprovázely četné recenze a komentáře básní – snad i toto svědčí o vysoké úrovni sbírky Jonáše Hájka, která dokázala vyvolat zájem u literárních kritiků. Zatímco předešní básníci spíše používali volný verš, básník Jonáš Hájek v básnické sbírce inklinuje k rýmovým schémátům, jež upřednostňuje.

Jméno Jonáše Hájka je spjato s internetovým prostředím, kde byly i jeho verše publikovány. Tuto zkušenost s literárními weby vložil i do několika diskuzí, které se zabývaly právě rozdílností nebo spřízněností internetového publikačního prostoru a knihy. Internet je fenomén, který do jisté míry sblízuje a zkracuje dlouhé vzdálenosti mezi autorem a čtenářem, avšak kvalita textů na literárních serverech se neustále ředí přibývajícím balastem, který nelze účinně korigovat.⁸⁴

SUŤ

Debutová sbírka čítá na třiačtyřicet básní Jonáše Hájka. Úvodní básně vykreslují (především *Vykácené hory*, *Chalupa*) pochmurnou krajinu, která má blízko k apokalypse. Apokalypsa jako motiv vybydlení, pustoty, zaprášenosti, oné „suti“, která zanášá předměty i člověkem opuštěnou krajinu.

Vyhaslá kamna příjezdu a černá zrnka myší.
Náznaky plísně koberců. Zahradou tání slyšíš.
Na stole tramín vypitý. Světnice sešeřelá.
Zápraží hostí pozvolna dvě dýchající těla.

⁸⁴ blíže na: www.totem.cz

Vyhlídko do vsi mlhavá. Krajina poztráčená
děravou kapsou všednosti, kde *ty* je tvrdá měna.
Ráno i pod peřinou snu je plevelnatá zima.
Prostřeno. Nečekáný svit starostem otisk snímá.

Chalupa⁸⁵

Po tematické stránce jsou ve sbírce zastoupeny básně s milostným tónem, reflexivní a také intenzivní momentky, které kopírují básníkovo vidění skutečnosti.

V básních Suti je přítomen nádech ironie a sebeironie. Takový prostředek v básních J. Hájka zlehčuje jejich vyznění. Větná konstrukce je naproti tomu podřazena rýmovým schématům. Nejčastějším rýmem v Suti je rým sdružený. Rytmus tedy ovládá rým, ale i členění vět. J. Hájek využívá v básních interpunkci, která spolu s rýmem určuje dynamiku básní.

Vyndat špunt, pustit vodu. Líně
zkoumat svůj obraz na hladině.
Vír poznání tě pije ze všech stran.
Jak stojíš na dálnici. Vyčerpán.

Aral⁸⁶

Básníkem na plný úvazek

Vstup do básnického světa prostřednictvím první básně Suti je vskutku okázalý. Báseň lze interpretovat jako originální pozvánku do světa poezie, který hoří bílým plamenem. Poetice J. Hájka nechybí vtíp a nadhled, které jsou v básních umně zakomponovány. Ze vstupní básně prvotiny J. Hájka je možné vyčíst kontrast dvojího vnímání poezie. Poezie, která nabízí azyl, útěchu nebo poezie, která dokáže planout a oslovit potencionální čtenáře.

Se mnou se do brnění schováš
v náručí starých, zplstnatělých dek –

⁸⁵ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 11.

⁸⁶ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 24.

do básně, jež jak pevný podpalovač
zahoří bíle. Na plný úvazek.

Se mnou se do brnění schováš...⁸⁷

Být básníkem na plný úvazek pro J. Hájka znamená poeticky zaznamenat krátké okamžiky skutečnosti. Jeho úděl – bytí básníkem – ho provází všedními situacemi, které jsou zaznamenány do básní, a tedy fungují jako fotografie v albu. Lze se v nich vracet k zaprášeným prožitkům, momentkám, které sice vypadají všedně, ale přesto se dokáží vrýt do paměti. A taková je i poezie J. Hájka: poezie, která má blízko po obsahové stránce k poezii všedního dne. V současném českém básnictví má poetika J. Hájka blízko k odpovědnému redaktorovi *Suti*, který je zároveň taktéž básníkem, k Petru Borkovcovi. Jejich společné těžiště je ve vázané formě, poezie P. Borkovce se od debutu postupně vyvíjí v tónech, ale přesto síla Borkovcovy poezie spočívá na zachycení všednosti a povýšení takového okamžiku, ke kterému se člověk znovu a rád vrací. Klára Listopadová píše i o možné inspiraci poezií J. Skácela: „Básněmi pak v dálce příjemně zní hlas Jana Skácela. Skácelova poetika je přítomna i v jiných vrstvách Hájkovy poezie. Mám na mysli především rovinu motivů – příroda, venkov, rituály, ticho, samota, které autor opakovaně používá.“⁸⁸

Děravou kapsou všednosti / nuda bezvládnosti ještě sílí

Silnou zbraní poezie *Suti* je její tématická různorodost. Básně zavádějí čtenáře do netušených zákoutí, v kterých se odehrává poetická hra. Poezie je ve všem a všude. *Suť* je postavena na zákmitech různých momentů a situací, na impresi krajin, ale také na hlase subjektu v básních.

Širokým úsměvem oken
probouzí slunce.
(...)

⁸⁷ HÁJEK, J.: *Suť*. Fra, Praha 2007, s. 7.

⁸⁸ LISTOPADOVÁ, K.: *Chtěla bych, aby mi Jonáš Hájek napsal báseň*. Nový prostor, 290, 2007, s. 24.

mlčí celkem sdílně
tohle sídliště.

Jen ústřížek hovoru
občas náhle doloží
všechny omyly.

Koleje⁸⁹

Banální situace se stává stěžejním motivem básně. Prostor sídliště je vnímán jako místo, ve kterém se odehrávají miniaturní příběhy. Hmota sídliště je živý organismus, který je básní zastaven do jednoho okamžiku, kdy lyrický subjekt je přítomen jako pozorovatel dění v něm.

Místa, která se v básních objevují, plně korespondují s všedními situacemi, jež se v nich odehrávají. Aral je název básně, která vypovídá o zastávce u benzinové pumpy, báseň Autoškola metaforicky vyjadřuje životní cestu, cestu, která už jinam nevede: „jedeš aspoň stem / po dálnici s jedním exitem“⁹⁰

Několik básní však vypovídá o oblasti kolem vranovské přehrady, zatímco Praha-domov figuruje v básních pouze jako město bez jména, bez jistého zakotvení. Prolínání těchto krajin je neuspořádané, spíše nahodilého charakteru, z kterého je těžké vyvozovat jakékoliv závěry.

Charakteristickým prostorem, kde se básně rozeznávají, je periferie – odlehlé místo, kterým subjekt prochází (park, benzinová pumpa, chalupa). Tato místa působí tísnivě, nepřívětivě a tajemně.

Zatímco místa, které navštěvuje lyrický subjekt opakovaně, jsou pouze prostorem průchozím; jejich popis je zbaven jakýchkoliv atributů, vztah k těmto místům z pohledu subjektu je lhostejný a bez zájmu. Projekce všednosti a obvyklosti se tím v poezii J. Hájků jen potvrzuje.

Příležitost
trochu se porozhlédnout.

⁸⁹ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 36.

⁹⁰ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 17.

Ráno je hřiště dokonale šedé,
barvy i lidé vylézají z děr,
štěrka a jinovatka zvou k průměru
prvotního vzplanutí, zůstávám na koleji,
na stole se válí diář s přesahy,
Xiao Yu vynáší smetí, mohl bych
koupit koblihy, tvář paneláku zobrazí,
jak zraje odpoledne, mohl bych
udělat pár fotek ve městě,
deponovat kus paměti,
mohl bych
zajít
na poštu.

Jasně dny⁹¹

V básnické sbírce má prostor i zachycení krajinné scenerie, kdy není zásadní podat ucelené svědectví o krajině. J. Hájek „pomocí několika málo obrazů (...) dokáže vystihnout povahu krajiny, jejího ducha, proměnlivost prchavého okamžiku.“⁹²

Pro čtenáře to znamená, že básnická sbírka je motivicky různorodá, ale výpovědí zůstává homogenní. I inspirace fotomontážemi Jana Šplíchala, na které sám autor závěrem odkazuje, zapadají do kontextu básnické sbírky. Tyto básně, konkrétně Příběh jezírka, Krajina s obráceným stromem a Imaginární krajina vynikají fantazií, snivostí. Zde se ukazuje hravost, jejíž schopností je přetavit skutečnost v jiný tvar; básně se stávají projevem obrazotvornosti a lyričnosti.

Obzory prázdňem zotvírané.
Jen pařez trčí. Minulý.
Naléhá šíře, na nás kane:
kdy jste se prolnuli?

Ač země kolem popraskaná

⁹¹ HÁJEK, J.: *Suť*. Fra, Praha 2007, s. 38.

⁹² HEJK, J.: *Děravou kapsou všednosti*. Tvar, 15, 2007, s. 21.

nevlastní žádné z mnoha jmen,
je koruna a je tu pátá strana –
strom je přítomen.

Krajina s obráceným stromem⁹³

Při sestupu ze žhnoucí pláně
stromy náhle zestárly.

Na lukách pihy posečené trávy,
za městem stojí fara s lipami.

Krajina spoří. Srpek skutečnosti,
krátce přikrytý oparem.

Záhoří⁹⁴

V básni je využito několika personifikací, které zapojují „věci do dějů, v nichž hrají společně s člověkem anebo ho zastupují – pokud nezačnou jednat samy, pozorovány lidmi z dálky a poznamenány jejich strachem, radostí, sny či vzpomínkami.“⁹⁵

Suť lze proto charakterizovat jako básnický záznam různorodých prožitků. Důraz je kladen na banálnost projevu, který kontrastuje s formou. Básnická vázaná forma dělá občas ústupky rýmům na úkor obsahu; důkazem jsou inverze, změněný slovosled.

Hudba

Hudební aluze v básních J. Hájka tvoří samostatnou kapitolu, v které lze vysledovat, jakým způsobem se hudba a její motivy v básních promítají. Souvislost mezi autorem a hudbou není neočekávaná – J. Hájek hraje na

⁹³ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 34.

⁹⁴ HÁJEK, J.: *Suť. Fra*, Praha 2007, s. 25.

⁹⁵ BRUKNER, J. – FILIP, J.: *Poetický slovník*. Mladá fronta, Praha 1997, s. 251.

violoncello a k hudbě má blízko i v rámci studia. Hudební motivy se nachází v básních opětovně, jejich funkcí je ozvláštňení textu, ale i přesnější formulace a vystihnutí pocitu. „Hudba proniká do konkrétních slovních spojení a metafor: tu slyšíme „orchestr mlhy“, jinde zní „bubny předsudků“, „šustivý recitativ“ nebo „dominantní septakord“.⁹⁶

⁹⁶ KOPÁČ, R.: *Hájek je slibný, ale nehotový autor*. MF Dnes, 266, 2007, s. B/4.

5 V HLAVNÍ ÚLOZE BÁSNÍK A JEHO PRVOTINA

Cílem této bakalářské práce bylo ukázat, že i prvotiny současných mladých básníků stojí za pozornost. V úvodní kapitole, která byla nazvána *Současná česká poezie*, byla naznačena linie básníků, kteří už jsou v poezii určitým způsobem zabydleni. V této práci jsem se chtěla zabývat pouze třemi básníky, a to zejména proto, že prostor bakalářské práce není neomezený a upřednostnila jsem hlubší exkurz do poetiky jednotlivých básníků před sumarizovaným výčtem básníků, kteří do poezie vstoupili a vstupují.

Subjektivní výběr básníků byl omezen na dvě kritéria, která jsem se snažila dodržet. Tedy nelze absolutně říci, že básníci této studie vedou žebříček nejlepších, ani ne nejmladších básníků nebo jiným superlativem ověřenou statistiku. Je dobré mít na zřeteli, že krom Marie Šťastné, Jonáše Hájka a Marka Šindelky je možné nalézt i jinou poezii psanou mladými autory.

Uvědomuji si všechna rizika, která spočívají v tématu bakalářské práce, neboť tomuto tématu by se dal věnovat nejen jeden rok, ale spíše desítky let. Některé vize a teze u jednotlivých autorů by tak byly podpořeny dalšími sbírkami, jejich vývojem, a především sledováním jejich poetiky průběžně v kontextu doby.

Dalšími zajímavými básníky, které je dobré zmínit v souvislosti s touto prací, neboť se vztahují k obecnému názvu bakalářské práce *Nové osobnosti české poezie*, jsou např. autorka dvou sbírek Marcela Pátková, která debutovala v brněnském Hostu se sbírkou *Bylas u toho...* a v letošním roce vydala druhou sbírku s názvem *Zpívat bláznům*, Jakub Čermák a jeho básnická sbírka *Padavčata*, Jan Těsnohlídek ml., který je nominován na Cenu Jiřího Ortena 2010 se svým „manifestem své generace“ *Násilí bez předsudků*, Ondřej Macura, jehož dvě sbírky *Indicie* a *Žaltář* byly literární kritikou sledovanými tituly. Za pozornost by zcela jistě stála rovněž Pavla Šuranská a její dvě sbírky *Bázně* a *Tvar jiného*

ticha. Jsou to básně nevidomé autorky, které nabízejí pestrý a svébytný básnický svět. Básník Mikuláš Bryan, kterému byla vydána v Knihnici Ortenovy Kutné Hory sbírka *Kolem lámání*. Ondřej Lipár, jenž je spojován nejen se svou sbírkou *Skořápky*, ale i s několikaletou organizací soutěže Ortenova Kutná Hora. Zajímavý je *Stínohrad* Ondřeje Hanuse. I prvotina Evy Košínské z Literárního salonu stojí za povšimnutí. Nese název *Solný sloup*. A mohli bychom jmenovat další. Je tolik mladých básníků, kteří stojí za objevení.

Uvedení básníci se svými sbírkami nejsou samozřejmě všichni. Kompilace těchto informací by jistě vyplnila značnou část bakalářské práce. Cílem tohoto snad poněkud strohého seznamu básníků bylo uvést hlavní téma bakalářské práce do kontextu současné doby, mezi další autory.

Svět prvotin není tak lehký, jak se zdá. Veskrze jde o díla už vyspělá, kterým předcházely pochybnosti o vlastním rukopise, tématu a formě. Knižní debut je tedy jakousi první zkouškou básnického světa autorů, zda jejich poetika, příběh, krajinné scenerie a další rozměry dokáží v rámci celé sbírky oslovit, doložit svědectví poezie.

Zde vyjmenovaní autoři a i ti zapomenutí, kteří sem bezpochyby patří, využívají různé formy, vytvářejí odlišné světy. Je potřeba zdůraznit tento závěr, protože jde o několik básníků, kteří jsou spojeni pouze shodnou dobou, do níž spadá jejich knižní prvotina, a jejich věkem. O tendenci v současné české poezii by šlo mluvit tehdy, kdyby byla jejich poetika rozdělena do několika typologií, na jejichž základě by mohl být určen směr současné české poezie.

6 TŘI BÁSNICKÉ HLASY A RECEPCE JEJICH POEZIE

Marie Šťastná – to bylo první jméno, které mi při otázce *Kdo je novou osobností české poezie?* vyvstalo jako odpověď. Její první básnická sbírka z roku 1999 je označována za polooficiální. Na květen 2010 je naplánována čtvrtá sbírka její poezie. Nelze už v tomto případě mluvit o prvotině, ale básnířka je ještě doposud novou osobností – tedy nezevšedněla a nestala se jakýmsi inventářem poezie, od kterého je očekáván pravidelný přísun veršů. Její novost nespočívá jen ve chronologickém typizování poezie; že po básnících devadesátých let je další na řadě, ale i v tématech její poezie.

U básní M. Šťastné se obtížně hledá básnický protějšek, s kterým by mohla být srovnávána. Michala Králíková se ve své bakalářské práci s názvem *Současná ženská poezie*⁹⁷ pokusila podrobit komparaci poezii M. Šťastné a Violy Fischerové. Zde se nachází úskalí v generačním rozdílu; co je u V. Fischerové zaznamenáno v rámci životních zkušeností a situací, to M. Šťastná z pohledu svého věku zkrátka nenabízí. Nelze to ale vyčítat M. Šťastné, neboť poetika se vývojem mění, tak jako témata a motivy, kterými se v básních obklopuje.

Autorka *Krajiny s Ofélií a Aktů* byla spojována s erotickou poezií, ačkoli sama se těmto zjednodušením bránila. Domnívám se však, že Interiéry mají nakročeno jiným směrem. Jejich těžištěm je domov. Známa místa, která se básněmi pouze připomínají na pozadí všech rodinných a soukromých situací. A také interiéry jako tělo, ve kterém se rodí nový život. Poezie M. Šťastné vždy vyznívala komorně; zachycování všedních momentek, ve kterých se promítá ironie pozorovatele a hodnotitele. Literární recenzenti se shodují v případě poezie M. Šťastné na zvýraznění slova křehkost: „poezie introverta, oživujícího projekcemi předměty, poezie střídmá a vyvážená, a přitom naplněná krásnou

⁹⁷ KRÁLÍKOVÁ, M: *Současná ženská poezie*. Nepublikovaná bakalářská práce, FF Masarykovy Univerzity, Brno 2009.

obrazností, existenciálně temná, ale nepatetická“⁹⁸. Jan Němec dodává: „Má dar imprese a chvilkového zastavení, prohlédnutí určité situace proti světlu, dar táhlého vydělení této situace z hmoty času. Ony situace se přitom téměř výhradně týkají milostného vztahu“.⁹⁹

Libuše Bělunková a Petra Čecháková však k poezii M. Šťastné přistupovaly ve svých recenzích s odstupem. Obě recenzentky se vyjadřovaly ke sbírce *Krajina s Ofélií*, za kterou dostala autorka Cenu Jiřího Ortena. Libuše Bělunková označila básně za „průměrnou soutěžní poezii“¹⁰⁰ a Petra Čecháková míní, že „je občas potřeba vzít pilku a strom pěkně pročistit, jinak bude pořád něco přebývat. Čeho je moc, toho je příliš.“¹⁰¹

I přes tyto nesouhlasné kritiky je M. Šťastná v současné české poezii jménem, které je dobré nejen znát, ale i číst.

Marek Šindelka, narozdíl od Marie Šťastné a také Jonáše Hájka, ve verších vytváří zpověď člověka, který není ve svém životě šťastný. Promítá si vlastní život, ve kterém se neustále setkává se smrtí nebo se selháním dalších jedinců. Básně sbírky *Strychnin a jiné básně* mají být autobiografické; autor přiznává původ básní, které přibližují vlastní život a jeho blízkých osob. Poezie M. Šindelky působí jako ozdravná terapie, jako by autor potřeboval bolesti „odložit“ na papír, vypsát se z nich.

Milan Exner spekuluje o spřízněnosti Šindelkovy poezie s poezií Jaroslava Kovandy: „Snad zlínský Jaroslav Kovanda by mohl být jeho starším bližencem, ale Kovanda je suverén výrazu a svět sám pro sebe...“.¹⁰² Radim Kopáč vidí spojitosti někde jinde: „Podobně jako v poezii Miloše Doležala nebo Pavla Kolmačky je i v Šindelkově dějových, spontánně plynoucích textech určujícím prostorem venkov, otevřená krajina, která probouzí v člověku jednak úzkost, jednak údiv.“¹⁰³

⁹⁸ NEBESKÝ, J. J. K.: *Jednohubky snů s čerstvou pažitkou*. Tvar, 6, 2004, s. 23.

⁹⁹ NĚMEC, J.: *Bytí, med a prázdnota*. Tvar, 5, 2007, s. 78.

¹⁰⁰ BĚLUNKOVÁ, L.: *Jak to dopadlo s Ortenovou cenou*. Literární noviny, 46, 2004, s. 11.

¹⁰¹ ČECHÁKOVÁ, P.: *Vzít pilku a strom pěkně pročistit...* Host, 4, 2005, s. 30.

¹⁰² EXNER, M.: *Osud a lyrická narace*. Tvar, 1, Praha 2007, s. 2.

¹⁰³ KOPÁČ, R.: *Tříkrát poezie: Koten, Kučera, Šindelka*. Psí víno, 35, 2005, s. 42.

V roce 2005 se dostalo Šindelkově básnické sbírce spíše „povinné pozornosti“, která souvisela s Cenou Jiřího Ortena, kterou M. Šindelka obdržel za Strychnin a jiné básně. U druhé knihy – prozaické prvotiny – byl kritický ohlas nečekaně příznivý. Příběh o květině zasazené do těla motivicky volně přecházel z básnické prvotiny do prozaického příběhu. I tento svět Chyby byl pro hlavního hrdinu opuštěný od lidského přátelství. U autentického Strychninu se domnívám, že šlo o stav, do kterého byl subjekt básní uvržen. Nedobrovolná samota. Ale u prozaického debutu byla hlavní postava Kryštof Warjak na hranici zákona, přitom tolik fascinován květinami a neuvědomoval si, že jeho největším životním rizikem je ztratit přátele, lásku a sám sebe.

M. Šindelka v obou dvou případech zpracovává téma, které není nikomu příjemné. Popisuje jedince, který je obklopen samotou a tento status quo ho pomalu ničí.

„Marek Šindelka tedy ve své próze nabízí výborné lyrické pasáže, příběh s romantickým příděchem, vedle toho náznak detektivního pátrání a také reflexi současnosti. Chyba tedy nestojí na jediném nápadu a jediném tónu. Ukazuje, že mladý autor má pestrý rejstřík.“¹⁰⁴

Ani další recenzenti Chybu neztrhali, naopak na slabá místa sice poukázali, přiznali, že Chyba není bez chyb, ale doporučili ji jako pozoruhodný prozaický debut.

Jonáš Hájek má na svém kontě pouze jednu básnickou sbírku. Proti M. Šťastné je autorem teprve začínajícím. V roce 2007 byl nominován na Cenu Jiřího Ortena a posléze zvítězil. Cena byla rozdělena mezi Jonáše Hájka a prozaický počín Petry Hůlové.

Básník ve své tvorbě zvýrazňuje banálnost a všednost. Inklinuje k venkovu a k přírodní krajině. Narozdíl od M. Šťastné a M. Šindelky u něj převažuje rýmová forma básní. Petr Hruška, jehož slova byla publikována na přebalu knihy, Suť recenzoval. Především doporučující verdikt, kde se zmínil, že J. Hájek je „hotový autor“¹⁰⁵, rozpoutal smršť recenzí, ve kterých nešlo ani tolik o básnický svět J. Hájka, jako spíše o vyjádření se k „hotovému autorovi“.

¹⁰⁴ HORÁK, O.: *Zasad' si tu květinu do těla*. Lidové noviny, 267, 2008, s. 3.

¹⁰⁵ HÁJEK, J.: *Suť*. Agite/Fra, Praha, 2007, s. 56.

Toto poněkud oxymorónské označení způsobilo J. Hájkovi spíše negativní reklamu.

„Být hotový ale též znamená být svébytný, svůj. Takový Jonáš Hájek není – zatím. Z hlediska toho, jak se jeho básně do světa napřahují, mám naopak pocit, že se tu stále zkouší a začíná, cvičně skicuje, překresluje.“¹⁰⁶

Ve stejném duchu pokračuje i Radim Kopáč: „Vrátíme-li se k úvodní citaci: spíše než o „autorovi hotovém“ by bylo v souvislosti s Hájkovým debutem přesnější hovořit o autorském příslibu. Příbytek si tenhle básník postavit dokáže, teď ho ještě zabydlet.“¹⁰⁷

O rok později, roku 2008, byl Jonáš Hájek nominován v literární soutěži Magnesia Litera v sekci Litera za objev roku. Při doporučení jeho poezie bylo vyzdvížena nestrojenost jeho básní a ucelenost: „Snad nejnápadnější předností Hájkova básnického debutu je jeho přirozenost. Tento mladý autor si vůbec na nic nehraje, nevybízí svou energii v okázalých gestech a křečovitých afektech, ani se nerozprostraňuje do polytematické, fragmentující šíře.“¹⁰⁸

Poezie těchto básníků byla zaznamenána; dokládá to Cena Jiřího Ortena, svým způsobem to dosvědčují i recenze v současném tisku. Debutujícím básníkům se může promíjet „nehotovost“ básnického slova, ale zároveň se kriticky neodpouštějí nedostatky, které se u známých básníků přičítají na vrub rukopisu nebo stylu. Básníci jako tabula rasa mají výhodný výchozí bod - a skutečnost, že nejsou ovlivněni manýrymi a básnickými pózami. Nesnáze debutujícího básníka jsou uloženy v obezřetnosti čtenářů a recenzentů. Proto musí přesvědčit více a silněji.

¹⁰⁶ ŠTOLBA, J.: *Klamné spoje a struna k rozeznění*. Lidové noviny, 231, 2007, s. 4.

¹⁰⁷ KOPÁČ, R.: *Hájek je slibný, ale nehotový autor*. Mladá fronta, 266, 2007, s. B/4.

¹⁰⁸ Nominace pro výroční knižní ceny Magnesia Litera 2008: Litera pro objev roku. In *Magnesia Litera*. 2008. Dostupné z [www: <http://www.magnesia-litera.cz>](http://www.magnesia-litera.cz).

7 ZÁVĚR

Téma bakalářské práce mi umožnilo zhodnotit alespoň zlomek současné české poezie, kterou vydávají mladí autoři. Cílem této práce bylo přiblížení poezie na třech vybraných autorech, kteří mají několik styčných ploch: básnická sbírka publikována knižně, věk do třiceti let, a zároveň jsou laureáty Ceny Jiřího Ortena.

Práce byla rozdělena do dvou částí. První se věnovala monograficky jednotlivým básníkům, zde bylo dostatek prostoru pro vyjmenování stěžejních motivů, básní, charakteristiku jejich poetiky. Druhá část je syntetizující a komparující, kde je cílem zasadit závěry do širšího kontextu a porovnat je mezi sebou.

Domnívám se, že současná poezie je až na pár výjimek zavinutá sama do sebe. Často opakujícím se motivem v básních se stává samota; samota jako výsledek společenského kontextu, ve kterém se lidé od sebe vzdalují. Samota také jako reakce na vzniklé potíže s chápáním světa, tedy s odcizením se od okolí.

U těchto básníků převládá lyričnost nad básnickým příběhem. Lyrika představuje větší prostor pro úvahy a rozpoložení básníka. Lyrika je záznam subjektivních emocí, ve kterém není zastoupen děj nebo časová následnost. Opět tendence k lyričnosti v poezii a odklon od epického ztvárnění může být hledán spíše v obecném obraze současné doby. Pokud poezie ztrácí místo v literatuře a stává se z ní literatura pouze „pro zasvěcené“, pak její uzavřenost reaguje na lhostejnost potencionálních recipientů.

Převaha lyrické poezie je dále výsledkem toho, že okolní svět nenabízí mnoho podnětů pro básnické vyslovení se k události.

Motivy vybraných básníků navzájem spolu korespondují, protínají se. Nelze však říci, že jejich motivy jsou totožné. Je možné vidět určité shodné rysy motivů, např. samota, smrt, všednost, každodennost a taktéž prostředky, které jsou jim společné. Ironie a sebeironie, kontrast, schopnost zkratky, asociace.

Interpunkce je minimalizována, pouze v případě Jonáše Hájka a jeho básnické Suti je zachována. Ke stejnému závěru dojdeme i v případě využití

volného verše a strofického členění na rýmy. Nelze určit jasné definice, kde a kdo jaký styl poezie preferuje. Přikláním se spíše k domněnce, že jde o projev osobnosti, stylu rukopisu a osobních preferencí.

Současná česká poezie je různorodá a je dobré v ní hledat a objevovat nové hlasy, které jsou dokladem toho, že touha básnit ani v dnešním světě nezaniká.

Anotace

KAVKOVÁ, Martina

Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské diplomové práce: Nové osobnosti české poezie

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Jana Kolářová, Ph.D.

Počet znaků: 84 073 s mezerami

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 50

Klíčová slova: poezie, Marie Šťastná, Marek Šindelka, Jonáš Hájek, motiv, kompozice, básník, Cena Jiřího Ortena, Ortenova Kutná Hora,

Tato bakalářská práce se zabývá současnou českou poezií, především třemi novými básnickými hlasy. Stěžejní kapitoly se věnují jednotlivým básníkům a jejich poetice. Marie Šťastná, Marek Šindelka a Jonáš Hájek jsou držitelé Ceny Jiřího Ortena. Bakalářskou práci rámcuje studie o současné poezii vůbec. Závěrečná práce obsahuje shrnutí hlavních myšlenek, motivů v básnických sbírkách. Práce si neklade za cíl být vyčerpávajícím a absolutním exkurzem v básnickém světě současné poezie, ale ukázat na některé směry, kterými se současná poezie ubírá.

Annotation

KAVKOVÁ, Martina

Department of Czech Studies, Philosophical Faculty, Palacký University
Olomouc

Bachelor Thesis: New Voices of Czech Poetry

The thesis focuses on contemporary Czech poetry and its new emerging voices. The individual chapters deal with three poets who were awarded Jiří Orten Prize, a literary prize for poets under 30. The respective names include Marie Šťastná, Marek Šindelka and Jonáš Hájek whose style, motifs and imagery are studied in detail. The final part summarizes the main findings and thoughts. Although some attention is paid to contemporary Czech poetry in general, the aim of the thesis is not to provide a comprehensive survey of contemporary poetry but to point out its new directions.

key words: poetry, Marie Šťastná, Marek Šindelka, Jonáš Hájek, motifs, composition

Primární literatura:

ŠŤASTNÁ, Marie: Jarním Pokrytcům. Unarclub, Hranice 1999. 42 s.

ŠŤASTNÁ, Marie: Krajina s Ofélií. Knihnice Ortenovy Kutné Hory, Kutná Hora 2003. 106 s.

ŠŤASTNÁ, Marie: Akty. Protis, Praha 2006. 67 s.

ŠŤASTNÁ, Marie: Interiéry. Rukopisné vydání. 2010. 41 s.

ŠINDELKA, Marek: Strychnin a jiné básně. Paseka, Litomyšl 2005. 41 s.

ŠINDELKA, Marek: Chyba. Pistorius & Olšanská, Praha 2008. 189 s.

HÁJEK, J.: Suť. Agite/Fra, Praha 2007. 51 s.

Sekundární literatura:

BALAŠTÍK, M.: Doba poobrozená. Situace mladé básnické generace 90. let. Nepublikovaná disertační práce, FF MUNI, Brno 2006. 152 s.

BALAŠTÍK, M.: To, že něco není mainstream, přece není žádné měřítko kvality. Tvar, 01, 2007, s. 4-7.

BĚLUNKOVÁ, L.: Jak to dopadlo s Ortenovou cenou. Literární noviny, 46, 2004, s. 11.

BRUKNER J. – FILIP, J.: Poetický slovník. Mladá fronta, Praha 1997. 365 s.

CERMANOVÁ, A.: Pohoda navenek, velký zmatek uvnitř: rozhovor s Jonášem Hájkem. Tvar, 11, 2007, s. 1, 4-5.

ČECHÁKOVÁ, P.: Vzít pilku a strom pěkně pročistit. Host, 4, 2005, s. 30.

DOBŘÝ, M.: Tahle Chyba není chyba. Litenky, 4, 2009.

EXNER, M.: Osud a lyrická narace. Tvar, 01, 2007, s. 2.

HEJK, J.: Děravou kapsou všednosti. Tvar, 15, 2007, s. 21.

HODROVÁ, D.: Poetika míst. Kapitoly z literární tematologie. H & H, Jinočany 1997. 297 s.

HOLMANOVÁ, A.: Další Ortenův následník?. Litenky, 2, 2006, s. 13.

HOLMANOVÁ, A.: Strychnin, který vás neotráví. Litenky, 2, 2006, s. 14.

- HORÁK, O.: Kde si nepřekáží pumpa s tajemstvím. Lidové noviny, 10. 11. 2007. s. 4.
- HORÁK, O.: Zasad' si tu květinu do těla, Lidové noviny, 267, 2008, s. 3.
- HRABÁK, J.: Poetika. Československý spisovatel, Praha 1973. 362 s.
- HRUŠKA, P.: V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Academia, Praha 2008. 738 s.
- CHOCHOLATÝ, M.: Na křižovatkách nejmladší české poezie. Weles, 22, 2005, s. 82-83.
- JAREŠ, M. – KASAL, L.: Raději hledám naději: rozhovor s Jiřím Žáčkem. Tvar, 17, 2006, s. 4.
- kol. autorů: Labyrint ženského literárního světa. Sborník z konference pořádané Literární akademii. Praha 2007, 235 s.
- KOPÁČ, R.: Hájek je slibný, ale nehotový autor. MF Dnes, 266, 2007, s. B/4.
- KOPÁČ, R.-JIRKALOVÁ, K. (ed.) : Antologie nové české literatury 1995-2004, Agite/Fra, Praha 2006. 419 s.
- KOPÁČ, R.: Slovo osud nemám ráda. Právo, 183, 2006, s. 15.
- KOPÁČ, R.: Taková vášnivá potřeba. In: Šťastná, M.: Akty. Protis, Praha 2006, s. 67.
- KOPÁČ, R.: Třikrát poezie: Koten, Kučera, Šindelka, Psí víno, 35, 2005, s. 42.
- KOŽMÍN, Z.: Umění básně. K22a, Brno 1990. 105 s.
- KRAJČOVIČOVÁ, M.: Suť. A2, 38, 2007, s. 34.
- KRÁLÍKOVÁ, M.: Současná česká poezie. Nepsaná bakalářská diplomová práce, FF MUNI, Brno 2009. 49 s.
- KŘIVÁNEK, V.: Kolik příležitostí má báseň. Host, Brno 2007. 397 s.
- LISTOPADOVÁ, K.: Chtěla bych, aby mi Jonáš Hájek napsal báseň. Nový prostor, 290, 2007, s. 24.
- MÁLKOVÁ, I.: Místa bez hranic. studie a eseje o literatuře, umění a historii. Votobia, Olomouc 2006. 261 s.
- Moje texty se mi nezdají erotické. Host, 2005, 4, s. 28-29.
- NEBESKÝ, J. J. K.: Jednohubky snů s čerstvou pažitkou. Tvar, 6, 2004, s. 23.
- NĚMEC, J.: Bytí, med a prázdnota. Tvar, 5, 2007, s. 78.

- PIORECKÝ, K.: Mladá poezie devadesátých let 20. století. Nепublikovaná disertační práce, FF JČU, České Budějovice 2008. 266 s.
- PIORECKÝ, K.-ŠIKTANC, K. (eds.): Nejlepší české básně 2009. Host, Brno 2009. 131 s.
- PLESKA, G.: Představujeme Marii Šťastnou, vítězku Ceny Jiřího Ortena 2004. Tvar, 18, 2004, s. 16.
- RUŠAR, D.: Rozhovor s Marií Šťastnou. Texty, 36, 2004-2005, s. 13.
- SEGI, S.: Chtěl bych napsat báseň bez metafor. Litenky, 4, 2006/2007, s. 20.
- STANĚK, J.: Hořkost na jazyku. Tvar, 01, 2007, s. 2.
- ŠTOLBA, J.: Nedopadající džbán. Úvahy o básnících a poezii. Torst, Praha 2006. 486 s.
- ŠTOLBA, J.: Právo prvotiny. Krok za krokem loňskými básnickými debuty. Host, 3, 2008. s. 12-16.
- ŠTOLBA, J.: Klamné spoje a struna k rozeznění. Lidové noviny, 26. 5. 2007, s. 4.
- ŠVEC, Š. 2008. Krize české literatury [online]. A2 [citováno 02. 04. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.tydenika2.cz/archiv/2008/13/krize-ceske-literatury>.
- UMBERTO, E.: Šest procházek literárními lesy. Votobia, Olomouc 1997. 196 s.

Příloha č. 1: Medailony básníků

MARIE ŠŤASTNÁ

Narodila se 6. dubna 1981 ve Valašském Meziříčí. Po střední pedagogické škole vystudovala dějiny umění na Ostravské univerzitě, a poté i kulturní dějiny tamtéž.

V roce 1999 vydala Marie Šťastná samizdatovou sbírku *Jarním pokrytcům*.

Účastnila se několika literárních soutěží: Ortenovy Kutné Hory, Literárního květnu aj. V roce 2003 zvítězila jako první v historii v soutěži Ortenova Kutná Hora. O rok později získala Cenu Jiřího Ortena za básnickou sbírku *Krajina s Ofélií*. Tvorba Marie Šťastné byla publikována v literárních periodikách: Tvaru, Psím víně, v Souvislostech, Hostu aj.

Akty jsou další sbírkou z roku 2006. Marie Šťastná je autorkou křehkých črtů, impresionisticky laděné poezie, která dokáže oslovit čtenáře autenticitou a osobitostí.

Na tento rok byla avizovaná další sbírka poezie, má nést název *Interiéry* a její publikování se očekává koncem května roku 2010 v nakladatelství Host.

MAREK ŠINDELKA

Básník se narodil roku 1984 v Poličce. Jeho dosavadní život byl prodchnut několika stěhováním. Žil například ve Frýdku-Místku, na Křivoklátě, v Rakovníku, Příbrami a také v Praze. V roce 2005 vyšla v nakladatelství Paseka básnická sbírka *Strychnin a jiné básně*, za které později získal Cenu Jiřího Ortena. A o dva roky později vychází Šindelkovi prozaická prvotina s názvem *Chyba*. Momentálně studuje kulturologii na Filozofické fakultě UK.

Marek Šindelka nepublikoval časopisecky před vydáním své básnické prvotiny, později však jeho literární tvorba byla otištěna v Hostu a v Souvislostech.

Marek Šindelka v básních reflektuje svoje ne příliš veselé dětství. V básních se dotýká rodinných problémů; svěřuje se v nich s drogovou závislostí mladšího bratra. Jsou to sondy do nitra, které působí palčivým dojmem.

JONÁŠ HÁJEK

Jonáš Hájek se narodil taktéž roku 1984 v Praze. Po absolvování gymnázia pokračoval na konzervatoři, dále má za sebou stáž v Lipsku, kde pobýval jeden rok. V současné době je studentem hudební vědy na FF UK. Debutoval básnickou sbírkou *Suť*, která získala v roce 2008 Cenu Jiřího Ortena. Jeho poezie byla publikována časopisecky, zejména ve Tvaru, Psím víně, v Souvislostech, Hostu nebo A2.

O Jonášovi Hájkovi bylo už několikrát zmíněno, že patří mezi další autory, kteří publikovali prve na internetových stránkách zabývající se amatérskou literaturou (dále např. Ladislav Zedník, Eva Košínská, Jan Těsnohlídek ml.)

Jonáš Hájek je básníkem okamžiku, jeho hlavním nástrojem je všednost a banálnost situace, které zachycuje v básni. V recepci Hájkovy poezie byla vyzdvížena suverenita básní a obyčejnost těchto básnických námětů.